

Joh. 19. v. 15

שְׁדַלְתָּה יְהוֹדָה

Quem.

Sub Divini Nominis gratia,

P R A E S I D E

V L R O Plurimum Reverendo,

D N. WILHELMO LYSE RO,

SS. Theol. Doctore & Academiæ VVitteber-
gensis inclytæ, celeberrimo Professore P. Alumnorum Electo-
rarium Ephoro, & Ecclesiæ Misnensis Canonico Pa-
tronoo suo etate observando:

Placida disquisitioni proponit.

M. JACOBUS BOLIUS, Barten-

stein. Boruss.

Job. XIX. XV.

בָּנָה מִלְכֹו נִזְמָן עֲשֵׂה

Non est nobis rex, nisi Cæsar.

In Auditorio Majori

Ad 2. Januar.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.

ANNO M DC XLVI.

I. diss. A

27

60

cl. LXXXII. 27.

AMPLISSIMI SENATUS,
Palæopolitani & Löbnicensis,
in regiomonte Borussorum...

Nobilissimis & Consulibus,

Dominis CONSULIBUS,

DN. Johanni Krohen /

DN. Christophoro Schultzen /

VIRIS

Prudentissimis & Spectatissimis,

Item.

Utriusq; Reipublicæ SENATORIBUS,

Patriæ Patribus, vigilantissimis & laudatissimis.

Dominis, Dominis suis gratiissimis jugiterq; venerandis.

תְּהִלָּה יְהוֹדָה יְהוֹרָךְ יְרֵךְ בַּעֲרָף אַבְיךְ
יְהוֹרָה מַטְרָף בְּנֵי עַלְיוֹתָה כֶּרֶע רַכֵּץ כָּאַרְיָה וּכְלַבְיא מַיִּקְיָמָנוּ: לֹא־וַיְסֹור שְׁבֵט מִיְהוֹדָה וּמַחְקָקָק מִבֵּין רַגְלֵיו עַד כִּי
יִבְיאֵץ שִׁילְהָה וּלוּ וַיְקַהֵת אָמִים: צָטוֹר לְגַפֵּן עִירֹתָה
וּלְשְׁרוּקָה בְּנֵי אַהֲנָה בֵּין לְבָשָׂוּ יְבֹכֵב עַנְבִּים
סִוְתְּרָה: לֹוּשָׁעַהָר קִיְּתִי יְהָרָה:

Tu Jehuda, te laudabunt fratres tui, manus
tua in cervice inimicorum tuorum, se incur-
vabunt tui patris filij tibi, Catulus Leonis Jehu-
da, præda mi fili assendiisti, se incurvavit, cuba-
vit sicut leo, & sicut leo major, quis suscitabit
eum? Non recedet virga ex Jehuda. Et legis-
lator inter de ejus pedes, usque quoque veniat
Sciloh ei obedientia populorum, ligans ad vi-
tem pullum suum, & ad vitem optimam fili mi-
asinam suam, lavit vino vestimentum suum, & in
sangvine uvarum operimentum suum, rubicun-
dior oculis vino, & candidior dentibus, prælacte,
Domine exspectavi salutem tuam.

A 3

Quod

¶

Uod D. Augustin.lib.1.de Trinit.c.3. monet, con-
ducere ut multi, eadem etiam aliis verbis scribant,
quo adversarii intelligant, etiam in castris catholi-
corum, non unum & alterum esse, qui prelio apte-
tur, sed multas sagittas & ὡλα τῆς σεργίας sub
lima doctorum circumagi & circumvolvi, quibus
Deus etiam posteris temporibus, τεργε καθαίρετον ὀχυρωμάτων,
λογισμός καθαίρεται, 2. Chor.10.4. σθέσας τὸ βεληνεύς πενηφόρον
πεπυρωμένα Epb. 6. 16. Ad extingvenda ignita tela diaboli, & ad
ventosa deliræ mentis dejicienda propugnacula, ut possit. Hoc
idem quidem, Apostuli passim requirunt omnes; Sed male applicatur à Bellarm in præf. quam Tomis suis ad Lectorem præmisit,
qui hocce, Prudentissimi & Doctissimi patris, (ut eum ibid. vo-
cat) dictorio, Classicum suis accinit, & contribules, ut antesi-
gnanus & Cardinalis armat, ad strenue August. Conf. Ecclesiæ
oppugnandas, ut armis quibuscunq; & ut cunq; instructi, adorirentur
communem hostem. Sed melior orthodoxis Ecclesiarū præsidibus
mens, qui hisce, Divi Augustini verbis, tirones suos, non ad in-
tempesivam scripturiendi, & in proscenium Ecclesiæ quævis
effutiendi, (quod notant Bellarmini verba) effrenem libidinem,
sed, ad privatum Academicum exercitium, animare solent, usq;,
dum inter Academicos parietes probè versati, adversariorum
vultum ferre, pedem cum eis conferre, ictus cautius excipere, a-
nimosis inferre didicerint. Et hæc est causa, cum tirones ali-
liquando ipsi periculum faciant, quod cum & ego facere consti-
tuissem, elegi dictum Gen.49. quod Patres pretiosam, in aureo mo-
nili gemmā Lutb: cuius propediem solicitabimus, Tom.5. Wit f.169.
Einen gewaltigen Spruch / als keiner im ganzen alten Testamente
vocat, & quanta ejus dignitas, non solum ex continuata Meta-
phora, quibus Sp. S. eam involvere, & nostram attentionem ac-
cuere voluit liquet, Moses enim, qui ab anno emortuali Jacobi
ultra:

ultrâ 170. annos non distat, hunc textum, ut nullum alium ac-
curatè descripsit, traditioni patriæ & divinam revelationem ad-
dens, ita, ut Rabini, metrum hic subesse arbitrati sint, quod
testis. *Magnus p.m. Gerhard. in Disp. in b. l.* vix verisimile, cum verba
enim testamenti formalia, Molen mutasse, vix sibi quis persuade-
bit. Sed ut ut sit, satis vel inde hujus textus majestas pater, quod
diabolus eum tam anxie opugnarit, *De Rab. Salomonere refert*, ex
Tostato, Vir Oriental. Profess. bujus Acad. Celeber. Dn. M. Sennertus
Præceptor meus obse. in quadam Disputatione Philolog. quod impiè
statuerit; Jacobo moribundo delirio & ~~Agag~~ ^{Agag} ~~Gegouij~~ correpto
excidisse, *& Perer. Disp. 3. in c. 49. Gen. de Isidoro Pelusiota narrat*,
eum imprudenter afferuisse, Jacobum morti proximum, voluisse
futura prædicere, sed ob peccata liberorum Deo disponente, præ-
serita prædixisse. Sed quam hæc vera textus præsentis tracta-
tio docebit, is autem à variis variè, disponitur & pertra-
ctatur, vel enim polemica ex hoc textu venantur, & sic
maximam partem occupati sunt, in refutatione Judæorum,
quibus ex voce Silo, Schevet aliisq; adventum veri Messiae Sal-
uatoris nostri demonstrant, vel Exegetica & homiletica intendunt,
hi doctrinas negant, utriq; vero per dicitur ut maximam
partem procedunt, dispescentes textum, pro dupli promissio-
nis genere, vel enim spiritualia, vel temporalia promittuntur,
etiam in duos membra, quorum I. agit de rebus spiritualibus, de ad-
ventu Messiae, quæ res vocantur spirituales, monente Celeber.
Viro Dno Gesn. in Com. b. in locum, non quasi omnia hinc promissa,
æternam salutem immediate per se conferrent, sed in opposizio-
ne rerum terrenarum, & prærogativæ concessæ tribui Judæ. Ibi-
que pertractari potest, 1. Persona & Silo, 2. Tempus sc. sub defi-
ctum Sceptri Judæ 3. officium quod per litionem pallij aliasq; fi-
guras depingitur. II. membrum includit duo 1. *Juda Encomium*,
Tu es Jehuda, 2. *de Jebuda vaticinium*, tibi incurvabun-
se fratres, vaticinatur vero Sanctus Dei Spiritus, tribui Jehudæ
& promittit ei, 1. fortitudinem, Leo es inquit mi fili Juda, 2. Re-
giam dignitatem, manus illius in cervice in illorum & sceptrum,
& 3. Messia consanguinitatem, Non recedet Sceptrum de Juda donec

fel. ex eo veniat Silo, quod innuit verbis sequentibus, nec legislator de medio pedum ejus 4. bæreditatis fæcunditatem vid. T. comodè fortassis & sic pertractatur, ut dicti hujus I.. instituitur *Explicatio II.* à strophis Judaicis & Judaizantibus vindicatio. *III.* brevis quadam ad summos fidei articulos applicatio, Ad prioris membrum requiritur, 1. *Logica dispositio*, quo labore defunctus est Celeber. Theolog. p.m. D. Gesnerus hunc in locum Disputatione, 38. quamq; jam in limine inuimus; 2. succedit *vocum difficiliorum euucleatio*, quæ cum textui nostro lucem afferre possit, post habenda non erit, & 3. *Philologica observatio*. Medium membrum prius lustrabimus, ordiemur vero à primis textus nostri verbis.

תְּתַתְּ יְהוָה tu es Jehuda, pronomen enim תְּתַתְּ more Ebræorum Ghaldæorum & Syrorum, pro verbo substantivo, uti & prima persona ejusdem pronominis, ut cum aliis observat, Ludov. de Dieu p. 134. sæpe adhibetur, nec non apud Arabes, pronomen quod est tertiae personæ, pro substantivo verbo, cuiusvis personæ sæpiissimè usurpat, Docente Clariß. Erpenio, in Gram. Arabic. p. 149. Est hic modus loquendi emphaticus, ut eum etiam B. Lutb. Tom. 5. p. 196. expressit, Juda du bist der Mann / daß rechte Kind von Eea. &c. &c. & Junius cum Tremell. in B:bl.m.t. Juda te te inquam laudabunt fratres. יְהוָה à themate s. rad. יְהִידָה cuius tres significations Buxtorf. in concord. Ebraicis ex S. litteris recentet, 1. jacere & jaculari, Zach 2.4. obad. 1.11. Nah. 3.10. Job. 3.52. 2. celebrare, ut ea significatio ex infinitis fere dictis, potest erui, vid. ibi 3. Confiteri, prior signif. in Kal. & Piel. posteriores, v. in Hipbl. & Hippael, usitatores, Et hinc vox ipsa יְהוָה filio Patriarchæ Jacobi indita à LEA, sonat filium gratiarum actionis, quod alta voce de filio sibi nato, vel quem pepererat Jacobo, Deo grates persolvisset, אֹורֶה אֶת יְהוָה שָׁמָן קָרָא fundamentaliter: utaliis lubet loqui, materialiter sumptum, prærogativam sc. & eminentiam, quod ea omni laude digna esset. Vid. D. Gerb. in Disp. 2. in c. 49. de aliis verò circa hoc nomen quærere solutis infra, hic saltem notetur, quod ij, qui in N.T. hoc insigniti fuere nomine, more Syrorum Thaddi dicantur, ut Marc. 3.18. & Matib. 13.4. Syri enim longas Ebræo-

rum

sum vocales corripiunt, B. vero *Chemnitius* in c. 50. *Harmon.* p. 273. putat esse Ebræum, & in differentiam Judæ proditoris aliud vocabulum ab eadem significatione & radice Apostulos desumpsisse, — **תָּרוֹדֵךְ** enim confessionem sonat. Videatur *Junius Proem. notarum ad Epist. Iude Tom. I operum Col. 1656.*

יְהִוָּדָךְ *Laudabunt te*, quod verbum pro duplice in Hiphil significatione, Jam jam notata, dupliciter etiam ab interpretibus vertitur, Chaldaeus (Onkelos) confessus es & non erubuisti, alii vero laudabunt te, ubiobiter varietas quædam, in Lectione ipsius Onkeli occurrit, Dn. D. Gesnerus & alij secuti sunt versionem Bibliorum regiorum, quæ habet, *Juda laudabo te*, & non es confusus, te laudabunt fratres tui, Peterius vero referit Onkelion scribere *Juda confessus es*, & non erubisti, quod inde factum est, quia Fagij Paraphrasin secutus & deceptus est, Secutus autem Fagi est, Ebræorum varias hujus vocis confessus est, interpretationes, de quibus infra. Egregia vero est in his verbis **παρέγνωσις** seu **παρεπομασία**, quam Ebræi **הַלְשׁוֹן כּוֹפֶל עַל** vo- cant, dum Iehudam filium laudis, laudatū iri prædicti, quæ figura, Spiritui Sancto, in sacris admodum familiaris, qui subinde, distinctiones litteris & syllabis jucunda quadam allusione inter se convenientes, usurpat, vid in *Ez. 7.6. c. 65.12. R. D. Kimchi.* Et evolvantur sequentia dicta, *Jer. 1.11. c. 48.43.* **פְּרָחָד וּפְחָרֵךְ** *cap. 51. 20. Hos. 4.18 c. 8.7. Amos 8.2. Nab. 2.11. Zach. 9.3.5.* In primis, sua se svavitate comendant, hæc exempla Paronomasias, quæ in nominibus propriis animadvertuntur, *Gen. 4.25. שְׁתִּים בְּשִׁבְעָה שְׁלֹמֹה* in nostris autem quæ tractamus verbis, uti duplex alludendi modus, alia enim matris alludendi ratio, quod *Juda* esset materia Dei laudandi, alia vero ipsius parentis, quod a fratribus esset laudandus, ita etiam Paronomasia excellit, & reliquis merito præfertur, vid. *Dn. D. Heins.* in Aristarcho suo sacro de Paronomosia N. T. de Paronomasia in Genere, *Dn. D. Glaß.* in *Rhet. p. 529.* intelliguntur vero verba hæc, non de Persona Judæ, sed de posteris ejusdem, Judam enim, Josepho se submississe, dubium nullum est, sed de hoc infra...

אַיִבָּר בְּעָרָע יְהָדָךְ Manus tua in cervice inimicorum tuorum, Onkel: Manus tua prævalebit contra inimicos tuos, disper-

pergentur hostes tui, vertentur retrofutū in conspectu tuo. 70.
verò in ratiō super dorsum vertunt, & ex consequenti conclu-
dunt antecedens, à fuga scl. ad potentiam, quo hostibus Juda-
sit futurus superior arguunt, sensus E. est, quem & Huldricus
Zwinglius, in Farragine Annotationum in Genesin super hunc
locum reddit, du wirst ihm die Hand allweg im Haar halten / qui
enim fugum dant, illi eis, qui eos in fugam conjiciunt, cervicem
& tergum obvertunt, aut qui alterius cervicem frangit is more
Scripturæ recepto, eo dicitur superior, vid. Ps. 17. 1. 15. 2. Re. cg. in-
primis Ps. 18. 41. inimicorum meorum exponis mihi cervicem, ut
osores meos exscindam.

יִשְׂרָאֵל Adorabunt veritatem vulgata, propriè verò incurvabunt, si litteram sequi voluisset, vertendum esset, intelligit verò Jacobus civilem cultum, quem ob Regium axioma, huic tribui delaturi sint fratres, quod Onkel. indicat his verbis, præve-
nient salutando te fratres tui, Cornelius à lapide, hanc adoratio-
nem seu incurvationem explicat, per primogenituræ collatio-
nem, & primogenitaram, certè, hanc dignitatem includebat, ut
primogeniti, in familiis primi, in tribubus principes essent, vid.
Genes. 27. 28. Onkel : verò, serviant coram te omnes popu-
li, subjiciantur tibi omnia regna, omnes filii Esaū, omnes
filii Ismaelis, Esto Dominus & princeps super omnes filios
Ceturæ, vid. Pererium in cap. 27. Geneseos ubi inter octo primo-
genitorum prærogatiyas, & Dominatum facit quartam,
sensus E. est, quem Rivetus in h.l.p. 868. planissime reddit, Jose-
phum quidem, à suis fratribus in persona adorandum, verum id
fieri ob personalem illam eminentiam, quæ ad posteros non esset
transmittenda, aliter verò honorandum ipsum Judam, qui non
à fratribus ut persona, sed ut post in tribus excrévisset adorari
deberet, quod indicat etiam vocibus בְּנֵי אֲבִיךְךְ filij patris tui,
his enim verbis ut notat Dn. D. Gerb. in Com. super hunc locum, in-
dicat Judam non solum (sicut verba cit. Auth.) à filiis matris i. e.
fratribus uternis, sed etiam à filiis patris suis adoratum iri, ijs
qui diversas agnoscēt matres, Leam, Rachelem, Bilham & Zil-
pam, quod impletum est in Davide & Salamone, quos omnes
tribus

tribus veneratae sunt ut Reges, ut subeat mirari, quomodo Rivetus ex vulgata, quæ r̄dum eum legit filios matris, quæ lectio tamen in Aria Montani bibliis non invenitur, nec in Romanis cœtū onibus, nec in variis lectionibus, idem quod nunc inuimus, evincere velit, cum textus Ebraeus legat, בְּנֵי אֶנְרַק filij patris tui, nec si legeret, matris tuæ, id quod intendit, demonstrari posset, sic enim à paucis esset venerandus Juda, à Ruben, Levi, Isaschar & Sebulon, & sic his verbis, reliquarum uxorum Jacobi, ut Rahelis, Bilhæ filij; si non excluderentur vel saltem non inuerentur, quod vult tamen Rivetus.

גָּוֹרְןִּי גָּוֹרְןִּי propriè notat catulum Leonis, qui in Istris adhuc comoratur, ut id ex dictis, in quibus eo significatu invenitur, patet. Alias est vox quatuor significationum, ut notat Buxt. in concordantiis i. notat peregrinari *Jud. 19* i. 2. *Sam. 4*. 3. *time-re Ps. 22*. 23. & tunc cum מִן & לְ construitur 3. *Congregare Es. 54*. 18. 4. pro catulo sumitur, *Num. 33*. 42. *Mah. 2*. 12. *Ez. 19*. 3. וְ 5. *Thren. 4*. 3. *Jer. 51*. 35. *Nab. 2*. 12. אֲרִידִי verò notat Leonem in comuni, *Prov. 22*. 23. 26. convenit forma hæc cum chaldaica *Dan. 7*. 4. Ebrai communiter has & sequentes voces, quibus Leo notatur, ita distinguuntur, quod sicut jam dictum, catulum Leonis, כְּפִיר verò Leonem Juvenem, ut id liquet ex *Jud. 14*. 5. *Ps. 91*. 13. *Ez. 16*. 6. Et ex concordantiis Mardochai Nathan, in quibus nullus locus contrarius invenitur, Leonem verò grandem dicunt, לְבֵבָה לְבֵבָה corde & generoso animo *vid. Nab. 2*. 17. verò Leonem veterem, uti id ex dicto, *Es. 30* 6. colligitur שְׁחִרְתָּה autem *Job. 4*. 10. *Prov. 26*. 13. שְׁחִרְתָּה generalia sunt, & quamvis feram crudelem uotane, hinc *Exod. 28* 8. שְׁחִרְתָּה filij feræ i.e. Juvenes crudelēs, Catulus verò Leonis, dicitur tribus Juda, i. ad notandam, hujus tribus magnificentiam, Leo enim ob virtutes suas & generosum animum, rex ferarum salutatur et, potentiam, omnibus enim animantibus, Leo ob robur terribilis est, *Prov. 30* 30. *Amos 3*. 8. Leo rugit, quis non expavescit? de Judæ verò potentia egregium vide locum. *Cbr. 5*. 2. כִּי יְהוֹרָה גָּבִיר וּלְגִנּוּר 3. *Vocibus* verò, distinctam Leonis atatem notantibus, regni hujus progressus notatur, uti Leo primū Catulus, mox aliquantum adūltior, sibi ipsi de victu prospicit, vires acquirens, validus fit, & quotidie robore augetur, donec B ipsam

ipsam Lebninam fortitudinis ~~āmūlū~~ consequatur, aliis anima-
libus terrori esse incipit, nec à quoquam in punc lacessitur. Sic
& tribus Juda, ex parvis oriunda primordiis, ad regium mox
peruenit fastigium. Commodo enim, nec nimis ut putat Rivetus
subtiliter, nonente Clariſ Virop. m. Dn. Geſnero in b. l. regni Juda
histotia in tres dispescitur ætates, voce גָּנָּר ejus sub Jolua & ju-
dicibus infantiam, voce יְהֹוָה sub Davide virilem ætatem, voce
לְבִיא sub Salomone, confirmatum regnum denotare voluit Spiritus
Sanctus, illius enim tempore, quisq; securè sedebat sub vite sua,
ut contra tempore parentis sui, nemo ab armis cessabat, David
enim, ut Leo Juvenis, quotidie ferè rapinam ab hostibus suis age-
bat. Hic multa de Leone Hieroglyphicè dici solent, & ad Magi-
stratum applicari, multa etiam de Christo, quod sit fortis ille &
bellicosus Leo de tribu Juda, Apoc. 5. qui superavit Leonem rugi-
entem, Pet. 5. quodq; nec minus, ut generosus Leonis Catulus,
profecerit sapientia &c. Luc. 2. & eundem regni ampliandi mo-
dum, etiamnum servet, testibus historiis; sed hæc & alia, ut qui-
dem verè & piè dicuntur, sic tamen ad litteram, quā hic venamus
parum faciunt; Verborum enim horum sensus est, tribum Ju-
dam non secus ac Leo reliqua animalia, reliquas tribus regia di-
gnitate potentia superaturam, vid. Mich. 5. 8. Prov. 28. 1. absq; omni-
vero fundamento Epiphanius. 78. per Leænam B. Virginem in-
telligit, quæ uti Leæna per totam ætatem unum catulum, sic hæc
unicum filium tulerit, quod & Cornelio à lapide fabulosum.

מַתְרֵף à præda, Radix ejus est, טרף quod significat i. discer-
pere, Gen. 37. 33. c. 44. 28. Exod. 22. 12. hinc טרפה disceptum in
Hiphil semel occurrit, in significatione alendi, Prov. 30. 8:
הַטְרֵפֶנִי לְחַקֵּי Ale me pane statuti B. Luth: Laß mich
mein bescheiden Theil Speisse dahin nehmen / Ariasmont. tamen,
priorem significationem, Da mihi prædam, panem convenientem;
retinet. 2. folium significat in binis tantum locis, supra citatis,
forte ideo, quod folium à vento facile dejiciatur & discepetur,
mitatur Pererius, cur 70 germen vetterint, sed punctorum varia-
tio, uti facilis טרפה n. ut rapinam, sic טרפה stondem & germen no-
nat, Ez. 17. 9. Sic & facilis in hoc fuit hallucinatio, Chaldaeus מַתְרֵף.
טְרֵפָה à judicio occisoris, qui sua hac paraphrasi, reliquis in-
ter-

interpretibus facessit multum negotij, dum solicite querunt, quae
le judicium occisionis intelligat, plerique intelligent, vel de re-
tractatione sententiae, latet contra nrum, vel de dissensu a fra-
tribus, cum Josephus esset occidens.

¶ **כָּרְבַּע** incurvavit se hinc **כָּרְבַּע** ad quam vocem respicientes
Junius & Tremellius vertunt, in crura se dimisit, hoc in sensu
constantiter usurpatur, *Jud. 5. 26. Esa. 10. 4. Ps. 20. 9. Hiob. 4. 4. Ps. vero*
28. 40. Et 2. Sam. 22. 40. significat prosternere, Chaldaeus satis co-
modè, vim vocis expressit, quiescens incurvavit se, habitabit
in fortitudine sicut Leo, & sicut Leæna, non est regnum, quod
comovebit ipsum, Ebraicè quis surgere faciet eum? notat Sp. S.
Iudæ potentiam, ut enim Leo incurvatis genibus prædæ inhians
insidet, nec reliquorum animantium saltus, & oberrationes mo-
ratur, sic Iuda inquit, protritis suis hostibus, securè parta & po-
tita præda fruetur, uti id, & eventus in Salomone præsertim
comprobavit, *1. Reg. 4. Et 5.* Hinc Luth. Tom. 5. Witteb: Weil Er als
les unter sich gebracht hat / saßt er sich nieder / und war still im Regie-
ment / Nec vulgare sapit, quod æterna memoria dignus, Vir de
Ecclesia Christi optumè meritus, Dn. D. Polycarpus Lyserus in
suo Jacobo in c. 49. p. 496. monet, Voce incurvandi notari, nota-
bilem illam tribus Iudæ, quæ post tempora Salomonis cœpit, mu-
tationem. Nam incurvabatur utiq; in Jeroboamo, cum intempe-
stiva sua, in subditos severitate & austertate, decem tribuum de-
fectionem sibi accelerasset, At ne sic quidem hæc tribus, suo do-
minatu deturbata, Sed incurvando accubuit ut Leo. Et liceto-
mnes Israelis tribus, præter Benjamin exilium illam, & viribus pe-
ne exhaustam, tantum non semper sibi habuit infensissimas, ta-
men hanc Leænam, nemo sine præsentissimo periculo excitavit,
ut id patet ex clade Israelitarum, *2. Paralip. 13. 14. Ps. 60. 8. Ps. 108. 9. Et*
10. 2. Par. 14. 12. c. 16. 8. Josaphati tempore c. 20. 25. Et c. Applicantur
hæc a quibusdam interpretibus mysticè ad Christum, præeunte
Ambros. lib. de benedicit: Patriarch: in benedictione Iudæ, qui
ex his verbis, quis eum surgere faciet, Christum propria virtute
resurexisse probat, Sed licet non male, nec tacente Scriptura, *Ez.*
8. 3. Apoc. 5. Ps. 67. Eph. 4. Ps. 3. Matth. 27. 1. Chor. 11. Matth. 16. tamen mi-
nus solide.

לְבָבֶךְ incubare & recubare significat, Ez. 19.2. Levit. 29.2. Es. 13.
21.c. 16.2. Zeph. 2.14. Ps. 104.22. propriè brutis competit, & sæpiissimè,
nec tamen semper, tribuitur etiam quandoq; hominibus, Es. 14.36.
c. 11.6. Ps. 23.1. Job. 11.19. Ez. 34.15. Zep. 2.7. in primis Confer. hic locus
cum Act. 8.26. 40. lapidibus tribuitur, Es. 54.11. מְרַבֵּץ cubare fa-
ciens, in carbunculo lapides tuos, Gen. 4.7. per insignem Proso-
popo ian, vocans peccatum רַבְעַת cubans, & comparat molosso vi-
gili, aut vigili excubias agenti per σωματωματιαν, dum acciden-
ti corpus tribuit. Conf. Syr. 23.2 3.4.

לִאֲ יִסְרָאֵל שְׁבָט מִיהוֹרָה, וּמְחַקָּקָה טְבִינָה דְגָלוּיָה

Arias Montanus verbum verbo reddens, ita vertit, non recederet
Virg. ex Jehuda & Legislator de inter pedes ejus, Junius & Tie-
mellius non desistet tribus à Juda, neq; Legislator è medio pedum
ejus, usque dum venerit filius ejus, 70. vero non deficiet princeps,
Onkelos vero quem allegat, Gallat. lib. 4 c. 4. ita vertit Chald.

לִאֲ יַעֲרוּ עַבְדֵיךְ שׁוֹלְטָן מְרַבָּותָה יְהוֹרָה וּסְפִירָה
מַבְנֵי בְּנֵהוּ עַד עַלְמָא עַד הַוְתִּי מִשְׁיחָה דָרְיוּ לִוְתָן
הַיָּא מַלְכּוֹתָה זְלִוָּה יְשַׁחַם עַזְמָמִיתָה : hoc est :

Non deficiet autor vel factor potestatis, siue Dominij regis, de Domo Ju-
da, usq; in seculum, donec ventat Messias, cuius est regnum, & ipsi obe-
dient populi, Alterum vero Targum Jonathæ, quod teste Helvico in ap-
pendice Elencchorum Judaicorum, diu dilituit & suo tempore Venetiis
editum, sic habet :

לִאֲ פְּסָקִין מֶלֶכִין וּשְׁלִיטִין מְרַבָּותָה עַד זָמָן

וְיהוֹרָה וּסְפִירָה מְלָפִי אֲוֹרִיָּה מַזְרָעִיתָה עַד . זָמָן

דֵי יוֹתִי מֶלֶכָה מִשְׁיחָה זְעִיר בְּנֵי זִבְדִּילָה יִתְּחַזֵּק

Non desinent esse Reges & Principes de Domo Ju-
da, & scribae docentes legem de semine ejus, usq; ad tempus quo Rex
Messias parvulus filiorum ejus, & propter eum liquifient populi. Pau-
cis mutatis idem proponit Targum Hierosolymitanum :

לִאֲ מֶלֶכִין מְרַבָּית יְהוֹרָה אֲפִלְאָ סְבִרִין מְלָפִי אֲוֹרִיָּה

טְבִינָה מֶלֶכָה מִשְׁיחָה דָרְיוּ דִוְתָה הֵיא מַלְכּוֹתָה :

וְלִוָּה עֲתִידִין רִישׁ הַעֲבָדוּ מֶלֶכָה וְלִוָּה מֶלֶכְלִכָּה

דָרְעִיא : Reges de domo Iuda, etiam noui doctores & docen-
tes legem de filiis filiorum ejus, usq; ad tempus, quo veniet Messias cuius
est :

et regnum, & futurum est, ut ei subjiciantur omnia regna terra. Ex his E. etiam prisorum Judæorum versionibus, videtur est; quod verba hæc de Christo & Messia loquantur, omnes enim שֶׁבֶת per Regnum reddunt & שִׁילֹדְתָּא pro Messia sumunt, communiter vero authores, sex hujus vocis (sc. שֶׁבֶת) significata reddunt. 1. notare dicunt Baculum seu scipionem, 2. Sam. 22. 23. Ef. 25. 26. 2. Sceptrum seu insigne regium. Ps. 45. 6. 6. Ps. 74. 1. 25. 3. Jud. 18. 10. c. 21. 3. 3. tribum, quod quasi ex truncu enata sit, Exod. 24. 21. Num. 4. 18. 5. 4. Stylum seu cuspidem cuius caput lamina ferrea munitum, 5. Calamum ex baculo factum, 6. Percussionem & castigationem, Hiob. 21. 9. Prov. 22. 15. & 19. 5. D. Gesn. negat ullibi hanc vocem passionem & afflictionem notare passivè, sed semper & ubiq; eminentiam quandam, vel propriam, qua, quis aliis dominatur, quod Deus, vel alius insigniter Iudeos affixerit, vel alienam, quam quis perpetitur, Ps. 2. conteret eos in virga ferrea, Es. 10. Assur virga furoris mei; Hic verò, Patriarcham de propria loqui, textus evidenter evincit, Et pro dominatu & dignitate Regia sumi, consequentia verba satis luculenter indicant, non recedet Sceptrum à Iuda, in his enim, Sceptrum, tribui Judæ contradistinguitur, uti E. in aliis S. Scripturæ locis arma bellum, arcus foritudinem, dextra potentiam, Ps. 144. 11. Cathedra ministerium & doctrinam Matth. 23. 2. Ps. 1. 1. per metonię signi pro re signata notant, sic sensus clarus est, non recessum Sceptrum seu axioma Regium, à tribu Iuda, donec venierit Silo.

זָמְחַקְקָה Et Legislator : Chaldaeus scriba 70. ήγάπειν dux
Luth. p. m. ein Meister : Est autem Participium Pielâ חֲקָקָה quod
notat, 1. describere, Ezech. 4.1 Es. 49.16. קְחַתִּי 2. in-
cidere, Es. 22.16. & usurpatur de lapicidis, 3. decernere, Prov. 5.19.
צְדָקָה Consules decernant justitiam, hinc in-
Pentateucho usitatissimæ voces, זָמְחַקְקָה & מְחַקְקָה, præsens verò vox,
מְחַקְקָה reperitur, Deut. 33.21. חֲלֵכָה מְחַקְקָה Pars legislato-
ris teorii; h.e. ut explicat Junius & Tremell. in notis, in h.l. in por-
tione sua, quæ ei per Mosen divino jussu attributa est, Luth. ver-
tit, eiuß H̄aupt vnd Lehrer der übrigen ist / Num. 21. 15. foderunt spon-
tanei in legislatore cum scipionibus, Es. 33. 22. in Insigni loco

לֵוִי שֶׁפֶט לְנוּ יְהוָה מֶחֱקָקָנוּ יְיָ מֶלֶךְ בְּנֵינוּ Deus judex Legis-
lator & Rex noster, qui verò scribam vertunt, non intelligunt
vulgarem scribam, sed qui potestate leges ferendi sit præditus,
Dn. D. Polycarpus Lyserus. Cancellarium, summa potestate in-
structum, quod aptè expressit Aquila, vertens ἀνεβαζούσιον, sic
dictum, ab accurata legum quas fert, exeminate. Distinguitur
verò juxta plerosq; Sceptrum à Legislatore, ut innuatur inclina-
tio & mutatio formæ gubernationis, quasi diceret, post amissum
Regni titulum, quod factum post captivitatem, ubi à Zorobabe-
le ad Christum 454. numerantur anni, tribus Iudæ obtinebit di-
gnitatem dualem, quod factum, cum Zedekja capto, Synedrio
terum adhuc potietur, præsidem enim hujus collegij vocabant,
נָגִיר principem seu ducem, quem in locum Mosis præficiebant,
originem verò traxit hoc Synedrion, licet monente Jethrone, ab
ipso Deo, Exod. 24. 9. primitusq; id non alio fine sancivit, quam
ut Mosis, gravioribus causis præpedito, in levioribus decidendis
subveniret, postmodum verò hos 70. seniores, ad speculandam
suam in monte præsentiam, cum Mose admisit; Spiritu Sancto
instruxit, Num. 11. 24. Et gravi lege cavit, ut ni quis eorum sen-
tentia stare vellet, capite plecteretur, Deut. 17. ejus insigne exem-
plum refert Josephus, quod ipse Rex Herodes, in Consilio 70.
Seniorum, Tyrannidis accusatus, vix periculum capitis evase-
rit, quam contumeliam, postea severissimè ultus, dum unâ cum
Rege Hircau, universum Sanhedrin sustulit, Gall. lib. 4. c. 10. vo-
cat eos, judices ordinarios & supremos, ut Camera spirensis &
Parlementum Gallicum, hodie est; à quibus lata jam sententia,
provocare non licebat, & videtur, sicut apud reges Majestas per-
sonalis, sic apud hos majestatem realem resedit, Aristoteles
Sceptrum hoc vocaret, κύρον τῆς πολυτείας, Legislatorem verò
ducem, τὰς ἀρχὰς καὶ δικαίου, Rabini fere ultra fidem, hos ad-
cessores Synedrij extollunt, R. Johannas inquit; Non erant
nisi Domini sapientiæ, staturæ, apparentiæ, Sanctitatis & incan-
tionum, periti 70. lingvatum. Sed ut ut sit, illud ceu verum &
indubitatum eis libenter largimur, fuisse eos viros doctos, regi
etiam aliquos sangvine ortos, omnes v. ex tribu Juda oriundi
fuisse, ut non sine re dubitatur, sic præsidem hujus concilij ex
tribu

tribu Iuda fuisse, pie credidit veneranda Antiquitas, summa co-
rum authoritas vel inde liquet, quod omnia mortis genera, absq; respectu personarum interrogantur, חַנְקָה שְׁרֹפָה סְקִילָה. lapidare, occidere, comburere, strangulare, Ex his 70. viris, ju-
dices dabantur Israelitis. In causa מִזְוְנֵרֶת מִזְוְנֵרֶת מִזְוְנֵרֶת three, & voca-
batur Synedrion parvum, in causa v. capit, seu רְדוּנוּ מִזְוְנֵרֶת מִזְוְנֵרֶת מִזְוְנֵרֶת viginti tres, & dicebatur Synedrion minus, in causa vero religi-
onis, aut inferenda sententia de Sacerdote summo, Propheta
aut re deliberanda, concernente totam tribum, omnes require-
bantur. Sic enim R. Akiba referente, Galat. cit. l. Non erant au-
tem judicantes tribum vel sceptrum, neq; Pseudo Prophetam,
neq; sacerdotem magnum, nisi domus septuaginta unius judi-
cum, nec addebat civitati, nec salariis templi, nec erant egredi-
entes ad licitum bellum, nisi per os domus septuaginta unius ju-
dicum, nec faciebant סְנָהָרְיוֹן conventus judicum ordinata-
tiorum tribubus, nisi per 71. his autem futuri provincialibus ju-
dicibus manus impositas esse, & à 23. ex Synedrij numero, lu-
pum, leonem, ursum, pardum, serpentem, occidendum
fuisse, refert. R. Judas. Inde patet Christum Salvatorem no-
strum, ut falsæ doctrinæ accusatum, damnatum fuisse ab hocce
Synedrio, & hos Herodem, in adventu magorum, de ortu Mes-
siae consuluisse refert. Matth. 2. horum inquit, Epiph. lib. 1. Pa-
narij, referente Sixto Senensi in bibliothec. sacr. lib. 2. p. 117. erat
Scripturas interpretari, interpretabantur autem, juxta quatuor
Expositionum genera, 1. Mosis, 2. Achibæ, 3. Ammani, 4. Asa-
monæi, quos interpretandi modos, sequoribus temporibus, ita au-
xerunt, ut Aben Esra in Rhythmica præf. super Pentateuchum 70.
numeret, פְנִים לְחוּרְבָּן שְׁבָעִים & ideo hodie codicibus non
punctatis utuntur, ut quisq; pro cerebri sui felicitate, varijs sen-
sus excogitet mysticos, quos vocant, גְּדֹלָה דברים poma
aurea, Prov. 25. II. sublatum v. est hoc Synedrion per Herodem
cum Sceptro, Ano mundi, iuxta Funcium 3930. Olymp. 189. anno
secundo, licet ejus umbra quædam, deinde restituta fuerit. Hujus
Synedrij in N.T. saepe fit mentio, & vestigia ejusdem adhuc de-
prehenduntur, in actis Christi Apostolorum, & notat, 1. personas,
Act. 5. 22. 30. Marc. 13. 30. 2. Locum in quo conveniebant Seniores,
Act. 6. 15. Syrus in N.T. ut plures alias, sic & hanc retinuit.

ט

Thargum vertunt donec venierit
Messias, 70. verò vertunt, ἔως ἀνέλθῃ τὰ αποκείμενα αὐτῷ do-
nec veniant, quæ reposita sunt ipsi, qui sensus, si debeat esse in-
teger, interserenda fuisset particula ὡ ut sensus esset, donec ve-
niatis, cui reposita sunt, hanc 70. translationem sequitur, Au-
gust. lib. 12. contra Faustum c. 42. lib. 17. de civit. Dei Cyprian.
lib. 1. contra Judæos, posteriori verò modo cum particula ὡ cui,
legit Irenæus, Tertullianus, Ambrosius, Hieronymus, Justinus,
Martyr. citante eos Pererio h. in Lex Evgubino, notans 70. Inter-
pretes vocem, שֶׁלַד habuisse pro Composita; Idcirco eam di-
velliſſe, quaſi ω̄ ſeſſe pronomē relatiuum poſitum pro אֲשֶׁר, לֹא
verò notaret ei, ut pron: tertiae personæ cum particula ה̄, ut
ſensus emerget Ellipticus, quod ei: 70. verò ſuſpicantes in ver-
bis Ellipſin, addidiffe de ſuo, reposita ſunt ἀποκείμενα, notando
Meſſiam; qui non aliter, ceu pretioſiſſima, quæ reponi ſolent,
Iſraeliſis etiam, in vaticiniſ typiſ, & figuris promiſſuſ lateat &
repoſitus ſit. Sed haec diuulſio vocum, ut & לֹא pro לֹא particula-
rum commutatio, Ebraiſ uſitata non eſt, valeant E. haec quoq; ſoſſunt.
Targum שְׁלִיל pro לְלִיל legiſſe, D. Gerb. h. l. referr, ut &
Julianus Apoſtata in conſtantia promiſſionum, inde Christianiſ
objecerit. Certum eſt, vix reperiri in toto codice voc ē, de qua ita
ſententia authorum variant, nos pauciſ eās recenſiſimus, i. vul-
gata editio vertit mittendus, cui vel exemplar & codex occurrit, qui
legerit נ pro ה vel ſenſum ſaltem, ut Clariſ. Dn Rivetus h. in I.
ſuſpiciatur, venari ei libuit, Flacius in Clave Scripturæ, part. 1. Col.
1143. Cum varias, hujut vocis derivationes notaſſet, ſubjungit
tandem, ego ſi primam non amplecterer, qua quidam putant, eam de-
rivare מ שְׁלִיל fauſtum eſſe, quod Chriſto omnia contra hostes ſuos
debeat ſuccedere; mallem amplecti Hieronymi expoſitionem, le-
ctum eſſe quondam שְׁלִיל ſmittendus, cum v. Judæi à Christianiſ
urgerentur, nechaberent, quod responderent, pro malitia
& pervicacia ſua, vocem hanc depravasse, facta literarum muta-
tione. ut in voce כָּרוֹן Ps. 22. factum eſſe arbitratuſ, ejusdem etiam
ſententiæ eſt; Huntla: Jeſuit: de quo inſra. 3. R.D. Kimchi, in libro
Seraph. cit. Gal. lib. 4. c. 4. cui ſuccenſuriantur alij, ut videri eſt, in
Riveto

Riveto p. 870. per בָּנֶו filius ejus, exponit, quasi שׁוֹלֵד & שׁוֹלְדִּים secundina, הַ verò possum esset, pro ejus exempla sunt, Gen. 13. 3. עֹזֶר auxilium ejus, שָׁרֵה canticum ejus, Ez. 12. 14. Ps. 42. 9. & in hoc ipso 49. c Gen. habentur ejus mutationis exempla, dicitur, עִירָה pullum suum, סְוִתָּה operimentum suum, conantur alii hujus rei dare rationem, nempe quod Sp. Sanctus, mysterium indigitare voluerit, apponendo nomini Messiae הַ fœmininum indigitans, eum à virgine nasciturum, à quibus dissentit Mercerus, piè hæc quidem, sed non adeò firma omnibus videntur, reperitur hæc vox, לְשָׁן secundina, Deut. 28. 27. 2. Reg. 4. 28. in quo ultimo loco dissentunt, adhuc authores; an vox, תְּשִׁלֵּחַ quæ ibi habetur, à לְשָׁן abjicere, an verò à לְשָׁן secundina derivetur, Buxtorf. sanè reddidit, ne in secundinam ponas, Luth. v. p. m. nichil sensim. Quibus hæc derivationis ratio arridet; dicunt enim phaticè hæc voce innui Messiam, אֲשֶׁר מִשְׁלִיתָה è secundina, mulieris nasciturum, notantq; ea Christi veram humanitatem, quod non placet Phaletrano, in tractatu h. anno, de h. dicto edito p. 88. c. 7. 3. Alij, ut Amama in Antibarb.: suo lib. 2. p. 448. moner Tyrone, vocem שְׁלֵיחָה esse formæ קִימָר & קִומָש fumus & urtica, derivatq; hanc vocem à לְשָׁן pacificum esse, huic sive sententiæ consentientes citat, Drusium, Fagium, Mercerum, Schindlerum: quibus autem hæc placet, illi conformitatem & harmoniam cum nomine JESU admirantur, quod utrumq; notet sospitorem, & inde à לְשָׁן tranquillus descendere, videtur Salvus. 4. Dn. D. Gerb. p. m. b. in l. recenset, Leonem Castrum, lib. 3. Apolog. pro לְשָׁן substitutis punctis, legisse, מִשְׁלֵיחָה i.e. dominum, & eo respexisse 70. cum voce, δοκειμένῳ; intermediaz duæ illæ derivationes, ut analogiaz vocis proprius accedunt, sic ut travis eligatur, nihil veritati præjudicat.

וְלוּ יִקְרָה Arias Mont. ipsi obedientia populorum, 70, αὐτὸς ἀρχόδοκία ἐθύῶν, Et is erit exspectatio gentium, Junij & Tremell. vertunt, & sit ipsi obedientia, quasi Jacobus pro ampliacione regni vota suscepisset, Pagninus verò, & ipsi erit aggregatio populorum: summatim, quatuor hujus vocis dantur versiones, recensente Pareo in Com. super Gen. in hæc verba p. 22. 12. 1. alij Exspectationem, 2. obedientiam, 3. aggregationem, 4. debilitatem, ut

C. Judæi

Judæi vertunt, & oritur hæc diversitas, ex variis radicibus, unde
eam derivarunt, vel a. eam derivarunt à **רִאֵבָה** expectavit, & qui
hanc radicem arripiunt, variant, alij enim active explicant, Er
ipsi erit exspectatio gentium, h.e. exspectabit gratiam, fidem, &
conversionem, hæreditatem, Ps.2. alij passive, gentes exspecta-
bunt Messiam, de quo tamen infra. Alij pro radice supponunt-
רַיְמָה radicem inusitatam obedire notantem, uti Prov.30.17.
לִזְקֹחַת־אֶת־ in obedientia matris, Pagninus, in associationem
matri, mater enim solet congregare libros in sinum. Tandem
placer quibusdam derivatio, à **לְקָה** pro **קָהָל** sumpto, ut Mercero,
sed prior & secunda radix, plerisque huic voci videtur convenien-
tissima, unum sensum reddit, sive enim veritas, & ipsi erit obe-
dientia, vel ipsi erit aggregatio gentium, perinde erit; imo &
exspectatio, de Christo, Mich.4. dicitur, quod arguet populos
multos, & judicabit gentes, Es.ii. Et saepissime introducitur, ut
pastor congregans de longinquo oves, Ez.34.23. dicitur deside-
rium gentium, Hag.2. de ultima vero derivatione, quæ Judæis
placet, in secundo Disputationis nostræ membro agemus. Dan-
tut tamen & 5. Alij qui à **נְקָדָה** deducunt, quod in Piel signifi-
cat innocentem efficere, quasi Messias, purgaturus sit gentes,
ut dicitur, Es. Mat.3.9. Sensus fidei analogiae, & sic satis conveni-
ens, Targum זְלָה וּשְׁאַמְעֵן Et ipsi obedient, Lutherus p.m. se-
cucus vulgata m verit, Ihm werden die Völker anhangen.

גָּרָה: saepius quidem dicitur de gentibus; At & Judæos quan-
doque includit, Judæi etiamnum nos Christianos vocant gentes,
(sicut Turcas, **יִשְׁמָעוֹלִים** & Æthiopes, כוֹתִיוֹת; ubi vero eo-
rum libri Christianorum censuræ subjecti, substitueruntur
aut **כּוֹצִים**, i.e. **עֲבָדוֹת אֱלֹהִים עֲנָה** vocantes cultui idolo-
rum, aut **עֲבָדוֹת כּוֹכְבֹּת וּמַלְאֲכָרִים** colentes stellas & astra,
tribuitur & locustis, Joel.1.6. uti & vox **עַם** c.2.2. Soph.2.9.

אַסְרוֹן ligans, additum habet in omnibus linguis usitatum,
Pagnin. Inst. Ebreic. lib.2.c.5.6. putat esse distinctivum nominum
Toarim, ut Jer.49.16. Ps.113.5.6.7. sed rectius ab aliis Participium
statuitur, cui additur Paragogicum, suam enim annotationem
Pagninus infringit propriis exemplis, quæ ibidem subjungit,
ex textu nostro, Gen.15.12. **בְּפָנָי** Vitis notat, i. vitam ipsam, Os.10.1:
2. fructum, 2. Reg.18.31. Jer.5.17. Cantic.3.13. 3. locum, in quo vites,
differt.

differt, à קֶרֶשׁ, ut strictius à latiori; hoc enim vitem optimam notat,
Targum habet בְּחִירָא גַּפְנָא vitem electam dedit, γο. verò Δεσ-
μένων πρέστας ἀμπελον. ψ πλον αὐτὸς καὶ τῇ ἐλκὶ τὸ πώλον οὐδὲ
εἰπειτε, ubi discepunt autores, quid per vocem, ἐλκη, intelligen-
dum veniat, Aug.lib.12. contra faustum cilicum vertit, ἐλιξ verò est
clavicula vitis, quæ se suo stipiti adstringit, Theophr. Histor. Plant.
lib.3.c.13. putat esse salicem, At sine ratione, ut notat Rivetus in h.l.
rectius forte Chrysost. citantibus eum passim hanc de re authoribus,
palmitem intelligit, quæ alias dicitur κλῆμα, ex locis verò alijs,
ubi hanc vocem שָׂרֵךְ transulerunt manifestum evadit, eos vitem
Jer.2.21. καλλιναρπον Ef.5.2. intellexisse.

עֲדָר pullus plerumq; pullum asini notat, Zach.9.9. Sed non
semper, aliquando & Onagri, Job.11.12. generalior vox אֲדָר quæ
hoc in cap.v.22. repetitur. אֲדָר verò strictior est, & avistantum
pullum notat, Gen.15.9. Deut.32.14. qui verba hæc ad temporalem
tribus Iudeæ fertilitatem referunt, hæc & similia explicant, de Sortis
Iudeæ fertilitate, & tribus eam innui dicunt, i. 1. Vitum nobilitate,
2. Vini abundantia, 3. Lactis copia, Verum infra videbitus, num
hæc verba ita explicari queant, nostra quidem ex sententia, hæc o-
moia in Christum optimo Jure quadrant, uti enim in tempore
Christus ingressurus Jerosolymam, asina & pullo vehi voluit, quod
ex plerorumq; Interpretum Christianorum sententia, vocationem
gentium & Iudeorum, ad regnum Christi notat, quod illi ob ex-
tremam impietatem, in tempore ignorantiae, quod Deus dissimu-
lavit, ferocientis & recalcitrantis pulki, sicuti eos describit, S. Pau-
lus, Rom.1.23. ad finem cap. hi verò, effæctæ & in ceremoniis Levi-
ticas delassatae aliae essent simillimi. Sic Jacobus, hanc con-
gregationem Iudeorum gentium, in precedentibus prædi-
dicens, subiungit ligans ad vineam pullum suum, i.e. vocabit,
וְיִלְלָה ad Ecclesiam suam. Hæc enim, saepè in S. S. vinea insigni-
tur. Ps 80.9 Ef.5.1. Jer.2.21. tūm oves eas, in propinquο, tūm elongin
quo ut explicat, Job.10. afferret. Et sibi palmites viti, Job.15. al-
ligabit fide, sc. per eam enim, corda nostra in habitat. Eph 3.17. Chri-
stus vera illa vitis, Jer.2.21. de reliquis v. comparationis membris,
quamvis sponte, ex dictis fluant, paucis tamen agemus, in tertio

disputationis nostræ in membro. Tandem ut finem faciamus, notationem merentur verba illa.

רְבִיכָנְדֵי עַיִן כְחַלְלֵי Rubicundior oculis: Radix est, coloravit, hinc litteris transpositis, quod in quadriliteris frequens, & geminato ל, factum videtur nomen, כְחַלְלֵי 70. נַאֲגֹזָהוּ אֶת פְלָמָנוּ, uti autem potatoribus strenuis, vinum rubicundos facit oculos, sic Christo propter sangvineum illum calicem, qui in passione ipsi exhauriendus erat, rubicundos attribuit oculos, haec verba docent, quod mox pluribus demonstrabitur. Jam tertium primi nostri membra, inequitur; brevis sc. Phrasum hic occurrentem, Philologica Notatio Et r. quidem יְהוָה עַתָּה Ele- gantem continent Paranomasian, quæ in Sacris usitatissima, uti superius quædam adduximus exempla, hic addantur, Es. 15. 5. Aquæ plenæ erunt, רְם הַקְעֹז בְתַקְוֹעַ vid. Mich. 1. 10. 12. 14. 15. Zeph. 2. 4. Num. 17. 2. Gen. 17. 5. 1. 32. 28. c 41. 45. Dan. 1. 7. Esth. 2. 7. Marc. 3. 17. Moris est, Script. S. ut illis, quorum opera Deus ad magna conficienda uti vult, mutentur nomina. גּוֹר אַרְקָנָה וְהַוְדָה Metaphoræ ab animalibus desumptæ, sunt usitatissimæ; Sic hic Leo dicitur Jehuda, sumitur vero vox haec vel in bonam, vel in malam partem, in bonam hoc in loco, itidem Job. 3. 21. Amos 3. 8. Os. 11. 10. Es. 3. Jer. 29. 30. Jehovah ex alto rugiet, rugiendo rugiet, Job. 37. 4. rugitu de tonitru, Ps. 22. 2. Christo tribuitur, Ps. 38. 9. Alias plerumque de saevitia hostium usurpatur, Job. 4. 10. Ps. 22. 22. Ps. 34. 11. Tribuitur quoq; hoc nomen altari holocaustum, Ez. 43. 15. 16. Uribi Jerosolymæ, Ez. 29. 1. 2.

שְׁבֵט per Metonomiam signi pro signato, egregios facit ebraismos uti enim usus baculi varius est, sic & significatio variata est hominis fulcrum, quo grandævi aut ægræ habentes nituntur. Et sic notat auxilium, Baculus panis, Levit. 26. 26. Ps. Ps. 105. 16. Es. 3. 1. quia panis fulcire dicitur cor hominis, Ps. 104. 15. 2. Baculus est pauperatis signum, uti Jacobus testatur, Gen. 32. 10. in hoc baculo transivi Jordanum, 3. est Tyrannidis exercenda & vindictæ sumenda, medium, Et tunc notat durum imperium, non in quantum quasi hoc suffert, sic enim passio innuitur, vox vero שְׁנָת semper actionem signat, sed in quantum exercetur in alium, & sic sensus obtinet, Es. 10. 5. 24. c. 14. 5. Ps. 89. 33. 2. Sam. 7. 14. 4. est imperiorum & Re-

gnos-

gnorum Hieroglyphicum, & notat potestatem & eminentiam, uti-
ma hujus vocis significatio, & hic obtinet; Et Num. 24. 17. Ps. 45. 7.
Ps. 110. 2. Jer. 48. 17. 5. tandem fuit quondam rei mystica Symbolum,
in componenda enim seditione, quam Core cum suis complici-
bus, adversus Sacerdotem Araonem fuscitarat, utebatur Deus virgis.
Et quia tribuum nomina, Virgis seu baculis inscripta fuere, perque
ea sacerdotium Araoni, cum suis confirmatum, Num. 17. 2. vox בְּנֵי
& ad tribum notandum adhiberi cæpit, Jud. 18. 19. c. 28. 3. 6. Deut. 1. 3.
Ez. 19. 13.

עליה בָּנֶר fili ascendisti: Cornel. à lapide verborum hunc
zeddit sensum, in predam descendendo ascendisti, i.e. jugiter præ-
dictus est Juda; cui explicationi fidem conciliare posset, Philolo-
gica observatio, quod verba quædam apud Ebræos de continua-
tione intelligenda sint, sic Gen. 15. 6. credebat Abraham Deo, non
quasi antea non ereditisset, sed qui prius Deo credebat, suæ fidei in-
crementum sensit, & spem bonam de DEO fovere continuabat,
alibi expresse hoc innuitur, cum vel קְדֹשָׁן addidit hoc vel illud age-
re, buc & illud spectat, quod Ebræis qui compositis verbis earent,
simplicia, omnem compositorum significationem in se recipiant,
exempla vid. Dan. 11. 3 מִסְרָה hæc obstitit, נְבָל pro excidit, Jer. 34. Et
quanquam simplicissime è contextu hujus verbis sic eruatur sensus,
si dicatur, quemadmodum per eire & redire successum, per descen-
dere humiliari S. Scriptura intelligit, uti ea Metaphora, ab actioni-
bus humanis desumpta, est usitatissima. Sic vicissim per ascendere
extolli in sublime ferri & ad honores ascendere notari. Alias vox hæc
uti notum Ebrea lingua studiosis, octo significationum est. Et
generalitur aliquando notat venire, z. Reg. 12. 5. Jer. 7. 31. Estq; exeo-
rum verborū numero, ubi specialia ponuntur pro generalibus, ut
per noctare pro permanere, Ps. 49. 17. metaphorice significat hoc ver-
bum mori, Gen. 46. 4. c. 49. Ps. 102. 25. Jer. 28. 15. nimis vero longè pe-
titum est, quod intendit Prrerius h. in l. quasi per vocem עַלְהָ non
innueretur plenaria, in reliqua tribus potestas, sed tantum ma-
gnificentia quædam præ iisdem, quæ tamen successu temporis, ad
justi regni fastigium ascensura esset.

לְזִקְנָתֶךָ Incurvabunt se tibi ô Juda, quod non de persona
Juda, sed de ejus posteris intelligendum est, Mosenim Scripturæ

Sacrae, ut multa saepe in aliis dicantur quidem; in aliis vero im-
plementur inquit, *Dn. D. Fink. Tom. 5. Gieß: Disp. 1. de S. Script. c. 24.*
Sic de Chanaan dictum est, *Gen. 9.* Erit servus fratum suorum,
quod non in ipso, sed in Gibeonitis implementum fuisse, Sacra histo-
ria arguit, de Jacobo *Gen. 27.* dicitur, adoren te omnes filii ma-
tris tuæ, cum tamen in persona Jacobi contrarium videamus, ue-
pote, qui fratrem suum vehementer timuit, & septies eum ado-
ravit. Eadem ratione & hoc intelligitur, quod de Iuda dici-
tur, incurvabunt se tibi; Nam Iudam, uti a reliquis fratribus,
natu se majoribus adoratum esse, haut verisimile, sic de Josepho
prorege Aegypti, hoc multò minus factum, res ipsa loquitur.
Vid Rom. 9.13. & Malach. 1.2. & hoc ipsum 49. cap Gen. 9. ea quæ jam
dicta sunt, exemplis Esavi, Simeonis & Levi illustrare poterunt.

שִׁילָה Non legitur in S. Scriptura, Christum in N.
T. unquam hoc nomine insignitum, sed S. Scriptura saepe rei im-
ponit nomen, non quod illud habitura sit, quoad vocem; sed
quoad rem, sic *Ez. 7.14.* & vocabitur nomen ejus Immanuel,
nullibi vero ec nomine, Christus vocatus est, retinens & facto
demonstravit, sibi soli hoc nomen competere, *Ez. 8.3.* Dixit Da-
minus nomen ejus accelerata, spolia, festina, talcum sc: se præbitu-
rus erat hostis imminentis, *vid. c. 9.6.* vocabitur nomen ejus admi-
rabilis, consilarius, *Jer. 23.6.* Et hoc erit nomen ejus, quo voca-
bunt eum Jehovah Justitia nostra, sic *Zach. 3.6.22.* Christus voca-
tur צְדָקָה, quæ nomina miraculis & divina potestate, aliisq; ope-
ribus, non vero reali impositione & denominatione, ut propria
sibi afferuit, Idem ferendum est Judicium de voce **שִׁילָה**.

מִבֵּין רַגְלֵינוּ Arias Montanus qui verbum verbo reddidit,
vertit de in medio pedum, 70. vero qui venit de femore, Tar-
gum de semine, hinc multæ peregrinæ, hujus Phraseos explica-
tiones ortæ, sed non infrequens est Spiritui Sancto, honestis au-
tibus, tali loquendi genere studere, pedes enim, quia ei, quod ru-
borem suffundere posset, sunt proximi, ideoque amat eos Sp. S.
nominare, ut ijs nominatis, intelligatur, id quod intenditur,
præsens vero phrasis comodissimè explicatur per locum, *Deut.*
28.57. ibi enim Deus gravissimam famem prædicturus, exagerat
cam a muliere devorante prolem suam egredientem, **מִבֵּין רַגְלֵינוּ**, Ex

Ex inter pedes ejus, quod idem, ac si dixisset, ex Gen. 15.4. **כִּי מְעִיר**
Junius & Tremell. reddunt, quod egreditur evisceribus tuis, sensus E. verborum est, quem & Targum reddit, **מַבְנֵי בָּנָה** à filiis filiorum ejus, **שִׁילָה** seu **חַקְרָה** ex semine & prosapia Judæoritum, quod ad profligandam Pererij sententiam inserviet, talia è **Θηριούσμα** καὶ **πόναλις** exempla, in Sacra Scriptura, quæ sum opere **ἀναθερίαν αὐχερτίην** καὶ **ἐν τραπέλειαν**, Christianos non decentem abominatur, sunt plurima, de voce nostra, **רַגְלִת** vid. Ef. 7.10. Jud. 3.24. Sam. 24. 3. de aliis verò huic voci cognatis, Gen. 17.13.23. 1. Reg. 1.4. Jud. 11.39.

כִּי: Particula hæc, dupl. in Sactis habet significacionem, aliquando enim tempus præteritum determinat & futurum excludit, aliquando verò in determinatè sumitur, ut sequens omne tempus includat, vel ut aliis loqui lubet, Exclusiva temporis antecedentis, non semper infert, inclusionem temporis sequentis, sed adjecta illa exclusiva sæpius solam negationem continet. Vid. Dn. Salom. Glass. lib. 3. Gram. Sacra tract. 5 p. 453. omnium ferè lucidissimè rem explicavit, Dn. Chemnit. p. m. qui ab eo citatur. in Harmo: Evangelica c. 7. p. 168: Particula donec, terminum temporis, ita aliquando notat, ut illud quod est ante illum terminum removeat, Et post illum factum intelligatur, aliquando verò ita tempus describit, ut de præcedenti tempore, vel expresse affirmet, vel neget, ut quasi è sensu contrario, de tempore sequenti consequentiæ neci possint, verbo aliquando negat præteritum & ponit futurum, ejas exempla, Gen. 19. 22. Levit. 12. 4. Erit immunda, donec impleantur dies purificationis ejus, Act. 25. 16. Aliquando verò & præsens & præteritum includit, ita, ut etiam non removeat futurum; vid. Ps. 110. 1. Sede à dextris meis donec ponam, Ps. 123. 2. oculi nostri ad Jehovam, donec miseratur, vid. Dn. D. Gerb. Tom. 8. l. c. p. 351. Meisn. part. 2. Philos. Sober p. 2 p. 654. Dn. Fink. Postill Eccles. & Academ p. 3. p. 327. hic exclusive accipitur, ad tempus futurum nihil autem refert, sive dicatur sceptrum durasse ad illud tempus, quo paulo post venturus erat Christus, vel ad illud usq; tempus, quo jam veniet Christus, utrumq; verum sed certò respectu, Sceptrum quo ad capitalia, ademptum erat Judæis ante Christi adventum per Pompejum, qui Judeam in provinciam

recesserunt.

cedegerat, sed remanserat in civilibus & Ecclesiasticis. Jam
insequitur Disputationis nostræ membrum secundum, quod est:
TEXTUS vindicatio, 1. à p̄b̄sib⁹ alienis & glosematibus peregrinis;
2. à Dogmatibus inde exstructis, partim falsis, partim impiis, partim
probabilibus, tempori tamen minus consentaneis, uterit ultimò
tractanda quæstio, de tempore ablati Sceptri.

I. זְרוּךְ' impertinenter vertitur à Chaldæo Onkelosij in-
terprete Fagio, quæ versio, multis varia commiscendi, quid Judas
fuerit confessus, præbuit occasionem. Quidam subintelligunt,
Judæ delictum in imprægnanda Thamar, Geri uxore; Nam cum
per datum pignus, commissi ingestus autor convinceretur; con-
fessus hoc suum factum, Gen. 37.16. Justior me est: Alij respiciunt
ad verba, Gen. 37.27. quibus reliquis fratribus interfectionem di-
fudaret: **הוּא עַל תָּהִי כִּי אָדִינָנוּ בְּשֻׁרְנָנוּ** Alij Propheti-
cum Spiritum, quo Deus hanc tribum donavit, attendunt,
confitebuntur te Prophetæ, ex hac tribu oriundi, quod verbis tex-
tus ediametro oppositum, cum de Juda sermo, non de Deo; pro-
pius accedunt hi, qui per profiteri verbum חֲזֹדַת reddunt, putan-
tes, hac voce notari, quod omnes Judæi, ab hac voce essent deno-
minandi; Et sensus esset, omnibus tu Juda nomen indes, & o-
mnes Israelitæ vocabuntur tandem Judæi, quod probat, Zwingl.
in annot. in Genesin., verum hæ & aliæ hujus vocis versiones, licet,
sanam doctrinæ αὐλογιαν servent, simpliciorem tamen & cir-
cumstantiis textus magis convenientiorem, eorum judicamus
versionem, qui vertunt. Tu Jehuda, te landabunt fratres, quod
1. patet ex voce יְרוּךְ' quæ pluralis numeri, sicq; ijs, qui significationem
confiteri urgent, reddenda esset, Confessi sunt te fratres, & ori-
retur sensus, eorum versioni plane contrarius, juxta illos, Con-
fessus est Juda; At textus fluit in plurali & esset confessi sunt
Jūdam, 2. constat ē Textu circumstantia. Vult Spiritus S. præro-
gativam Judæ indigitare, eum in finem dicit, תָּהִי At confiten-
do & confessione non magnificientia, sed humilitas insinuari
solet, nec solent Sancti suis operibus, ita se magnifice efferre.
3. exspiraret elegans ad nomen proprium, Jude allusio & paronomasia,
quam Sp. Sanctus ipse indigitavit, Gen. 29.v. ult: ab hac E. temere
receden.

recedendum non est, 4. Nulla esset cum reliquis sequentibus **Juda**
Encomius **cobale**, quæ enim sequela. **Juda Confessus** est, **E.** est
Leo, Ergo ipsi incurvabant se fratres, melius vero verba qua-
drant, si dicatur in his verbis te laudabunt, contineri laudis &
Encomij Judæ propositionem, in subsequentibus vero, partim
rationem, tu Leo, partim modum, ~~tu~~ ~~curvabant~~ fratres,
colent te, ut regem; 5. Accedit pterorumq; Interpretum Christiano-
rum suffragium; quod in Commentariis h. in l. editis cuivis patet
& obvium est.

II. Vox (a) בְּבָשׂ non notat hic tribulationem & calamita-
tem, ut sibi hodierni singunt Rabini, ut sensus sit, non defutura
est Judæis tribulatio, donec venerit Messias. Nam 1. Fausta o-
minatur, huic tribui, tum temporalia, tum spiritualia; quid ve-
ro auspicati aut boni omnis dicit Prophetia, de futura Judæ ca-
lamitate? 2. repugnat huic commento Rabinico Copula similius
& vox מִחְקָה Legislator, quæ satis clare indicat, quid hic per Sce-
ptrum intelligendum veniat, nimurum regia potestas, ~~autem~~
autem & vel ipso sono disconvenientia sunt, calamitas & legis-
lator. Ecquis enim seusus! Non auferretur calamitas & legis-
lator Judæis, donec venerit שׁוֹרֵת 3. Virga afflictionis, quam no-
tare dicunt vocem בְּבָשׂ, & reliquis tribubus communis fuit, quas ca-
lamitas, non minus pressit, quam tribum Judam, imo gravio-
rem fortuna n perpeccæ sunt reliquæ tribus, quæ redeunte tribu-
Juda, sub jugo, quo se poterant emancipare, permanserunt. 4.
sepe recessit virga tribulationis à **Juda**, quomodo ergo certum venturi
Messiae poterat esse indicium? prius ex historiis, imo ipso adversa-
riorum testimonio & confessione certum, 5. veniente Messia, ut do-
cent Rabini, non tantum à **Juda** sed omnibus tribubus recedet tribulatio,
quomodo E. conditio & status solius tribus Judæ, potuit esse si-
gaum διαγενήσον venientis Messiae, 6. Repugnant huic perversæ o-
pinioni, Thargum vid. supra citatum. Et 7. tandem, quod for-
tè ordine debebat esse primum; eventus, qui vaticiniorum optimus
interpres, aliud tempus venturi Messiae esse non posse, quam id,
in quo vaticina, in Christo nostro Salvatore complementum
suum sunt consecuta, docet.

D

(b) Vox

207 III

(b) Vox **לְבָנָה** non notat tribum, ut vult Iustitus, Eusebius Athanasius, Chyfotoinus, Theodoretus, Tremellius h. in l. vid. celob. Tarnov. Exerc. Bibl. Clasf. I. p. 8. n. citantibus eos passim aucto-
ribus, ut sensus emergetur is, non desinet tribus Iudea, donec ve-
nerit Messias, cuius complementum, a junt ex eo liquere, quod
reliquis tribubus dispersis: per Reges Assiriae, sola Iudea tribus re-
manserit. 2. Reg. 15. 29. c. 17. 8. Sed ut cum pace, tantorum virorum
contrarium præviis alii statuere liceat, videtur horum verborum
explicatio, dum per **לְבָנָה** tribum intelligunt, i. Repugnare sensu,
qui resultaret planè identicus, & nugatorius, sic enim vertendum
foret, non recedet scilicet h. e. tribus à Iudea tribu, Nec quicquam
juvat alios, qui per Judam, Iudea filij Jacobi personam intelligunt.
Nam probandum, phrasin hanc esse S. Scripturæ, quod Sceptrum à
Iudea afferre, idem sit, quod designare Judam esse tribum, im-
oni promissiones, non in Iudea persona, sed in posteritate imple-
tæ, & uti in reliquis, filiorum Jacobi nominibus recensendis, per
Naphtali, totam posteritatem ejus &c. intelligit Sp. Sanctus.
Sic per Judam, tribum intelligendum esse, ratio ipsa dicitur.
2. Refragatur hæc expositio veritati historicæ, dum tacite insinuat-
nato Christo, unicam hanc tribum tantum superfuisse, contra-
rium patet ex cap. 2. Luc. ubi dicitur, Josephum, ut censum ab Au-
gusto indictum, Bethlehem deponeret, eo contendisse (&
additurratio, quia erat è Domo Davidis, quæ ratio expiraret, si
unica saltæ hæc tribus Iudea, & Davidis superfuisset,) Eu-
seb. lib. I. quidem Historiæ Ecclesiasticæ c. 7. refert, Herodem
conscientiâ ignobilitatis adductum, Genealogiarum comenta-
rios sustulisse, sed addit ibidem, privatorum opera, tabulas hasce
esse conservatas; & unde Genealogia in Evangel. de tribu vero
Benjamin res certa est, falsum ergo supponit sententia hæc, qua-
si post abductionem Babyloniam, tribus reliquæ prorsus esse de-
sierint. Paulus dicit se è tribu Benjamin ortum Philip. 3. 5.
Rom. 11. 1.

(c) Malè Piscator in Genes. p. 184. negat, **לְבָנָה** ullibi in sacris
notare Sceptrum regium, quod refellitur ex multis Scripturæ lo-
cis vid. 2. Sam. 7. 7. 1. Paralip. 17. 6. Ps. 45. Amos 1. 8. Zach. 10. Esd. 8. 4.
Ez. 9. 4. Am. 1. 5. Zach. 10. 11.

III. Vox

III. 1. Vox קָרְבָּן non commode per exspectationem reditum, quod probatur: 1. quod forma nominum Ebreaorum, in primis appellativorum per admodum rara, nec ferè nisi nominibus propriis competit, 2. quod hæc versio pluribus difficultatibus expedita, ansam enim quæstiōni præbuit, quomodo Christus in V. T., ab Ebreis potuerit exspectari, quem tamen ignorarint? ita, ut etiam magni nominis viri, hic fuerint hallucinati, D. Augustinus refert ad secundum adventum, qui erit adjudicandum mortuos, & intelligit gentes conversas, At Jacobum de primo loqui, verbæ testantur, nec de gentibus congregatis, sed congregandis, & quanquam & hanc difficultatem comodè tollit, dictum Hag. 2. ubi itidem dicitur כָּל הַגּוֹן חִמְחָת, tamen si vox hæc, ab antiquo ḥp dirivetur, cui Euphonie gratia imponitur Dagesch Euphonium, omnibus ambagibus via sic intercluditur, 3. Impedit Constructio, non enim dicit, חֵנוֹן sed יְהֵא erit exspectatio, prius autem necessario dicendum fuisset, si sensum, quem intendunt, obtinere velint. 4 subditos, rege jam descripto, Jacobus adjicit, quos non Rex, sed hi regem præstulantur & exspectant, fatetur hoc erratum Cornel. à Lapid. h. in locum. Nostra inquit legit ipse, (intelligit verò vulgata m versione) pro quo tamen legendum fortè foret ipsi hæsitat bonus vir, ne sc. incurvat fulmē Conc. Tud. ses. 4.

2. Multò verò ineptius hanc vocem קָרְבָּן quidem derivant, ḥp in Piel Purgare significat, Nam 1. nullibi ab hoc verbo, talis derivata vox invenitur in toto codice; cum tamen plurimas hæc radix formet: נְקִיּוֹן נְקִיּוֹן 2. forma nominum per , rariissima, ut dictum. 3. Dixerat Jacobus de rege, regno & subditis, quibus congregatio subditorum ad regnum, melius respondet, quam eorundem purgatio, purgatione & expiatione enim, se sacerdotem nostrum, vocatione verò universali & congregazione, se regem nostrum declaravit.

3. Omnia verò ineptissimè hodierni Judei ḥp obtusum esse quod Messias sit futurus debilitatio gentium, quodque populum Romanum, aliosque sub jugum suum sit missurus, contrariantur huic cerebri Judaici figmento, rationes, priores duas derivationes descreuentes. Et hæc in specie supponit, quod in quæstione est, nimirum temporalem Messiae potentiam, obstant & alia, quæ

hic chartæ redimendæ gratia lubens mitto. Et hæc potiora textus^{*}
glossemata, partim peregrina, dissona, partim aperte falsa, Levio-
ra n. quæ non pauca occurrerent, pensi hic nō habemus. Et ad ea
veniendū erit, quæ ijs superstruuntur, quāquā fundāento diruto,
& id quod imponitur, facile dejici possit, videbimus tamē, ne quid
plenariæ explicationi delit, & rem paucis quæstionibus expedie-
mus. *Ubi meritò præmittimus hoc ēnt̄nuā de quonam textus sic agat*
diversi enim generis hic occurunt adversarij, 1. *Judei*, quorum
aliqui planè negat, de Messia hoc in loco agi, ut sunt ij, qui de Da-
vide, Salamone, & Jerome amo verba explicant, alij vero, licet, de
Messia hoc vaticinium explicit, secuti majores suos, interim de
nostro Salvatore Christo, intelligendum esse strenue pernegerint,
2. *opponunt se Calviniani*, qui, licet priora textus verba, Non auf-
feretur Sceptrum, de Christo intelligent, sequentia vero ejus of-
ficium describentia; divellunt, & de Judæ temporali felicitate,
agri fertilitate interpretantur. Et ligabit pullum Afini, ad vi-
tem, & lavabit stolam suam, sequuntur vero hac in parte, majo-
rum suorum Calvini & Zwingli vestigia. *Quæritur Ergo, An ex*
hoc dicto, evidenter contra Iudaos demonstrari queat, Messiam jam ve-
nisse? Circà quam quæstionem, duo expedienda, 1 docendum erit,
Messiam jam venisse, 2. *Christum Salvatorem nostrum eundem esse.*
Prius in hoc nostræ Disputationis membro, paucis tangentibus, po-
teriori reservato, ad tertium, applicationem scil: Prius quod
attinet, multis quidem argumentis & documentis, id jam pri-
dem Ecclesiæ doctores, omni tempore evictum dederunt, proban-
tes hoc 1. à Throni Davidici tempore, promissi Davidi, jamque du-
dum præter lapsu, 2. Enim Sam. 7. 16. Jer. 33. 15. 1. 21. & aliis Scri-
pturæ locis passim occurrentibus, proinstitutus Davidi solium re-
gium confirmandum, & in æternum stabiliendum à Messia, At
temporale illud solium & Thronus regius, jam ante 1645. annos
totaliter defecit, nec uspiam apparet, nisi in regimine Salvatoris
nôstri, reparantis illud. 2. à templi secundi vastatione, Hagg. 2. 8. quod
ante Annos 1600. ferè factum, Messiae vero adventum, paulò
post ejus ædificationem, prædictit ibid: Sp. Sanctus, Et quæ alia
sunt argumenta, à loco nativitatis, jam post natum Christum, du-
dum everso, à 70. Hebdomadibus, Dan 9. 4. 24. desumpta, hæc ar-
gumenta

gumenta, cum rationum pondere; nimis licet gravent Judæos,
cum vix hiscere contra ea possint, non tamen postremum du-
cendum est illud, quod à Sceptri Judaici ablatione è nostro con-
textu desumitur, patet id ad oculum, ab exceptionibus variis
lubricis, sequē mutuō confientibus, quidam vocem טבש arrip-
unt, & sensum, toti contextui plane contrarium reddunt, Non de-
erit Judæ calamitas, usq; dum venerit Messias, sed quid de frivola
hac objectiuncula æstimandum sit, vidimus supra, hic saltem,
tres Chaldaicas Paraphrases eis opponimus, à quarum authori-
tate, sub anathemate Talmud eis necessario standum, hæ vero
Dominum vertunt. Abeid Sultan, unde adhuc hodie qui Agypto
præest Sulthan dicitur, ipsum Talmud lib. Sanbed. c. i. טבש per
captivitatis capita & principes explicat, R. David Kimchi prin-
ceps & Dominator, Bereschit Rabba (allegante Galat.) Consi-
storum Gadzith. vid. Clariß. Dn. Helvicus Disp. 12. Giffens. qui citat
R. Abrahā & R. Bachai. Hoc infirmo deturbati præsidio, vocem
לִשְׁוֹרָרַי שׁ arripiunt, nescientes tamen, ubi pedem securè ponant,
quidam urbem לִשְׁוֹרַה intelligere malunt, quæ erat habitaculum
arcæ fœderis, ut hic sensus sit verborum, manebit dignitas regia
tribui Judæ, etiamsi vel maxime, arcæ fœderis deportetur in tri-
bunum Judæ, allegant eum in finem, Reliquit Deustabernaculum
Silo, repulit tabernaculum Joseph & tribum Ephraim non elegit,
sed elegit tribum Juda, Ps. 48. Sed quam vana hæc sint, quis non
videt, loquitur extus de ablatione Sceptri à Iuda, At tantum
abest, ut per ablationem arcæ è Silo, tribui Judæ aliquid adem-
ptum esse probent, cum potius aliquid dignitatis, per transpor-
tationem arcæ ad tribum Judæ collatum sit. Spiritus Sanctus de
ablatione Sceptri, illi de prærogativæ, cuiusdam concessione in-
telligunt, quam difficultatem cum videant, ne pertinaciæ quid
desit, configiunt ad Saulum, vel si id minus succedat, ad Jerobe-
am, inungendos in urbe Silo, ut sensus fit, non auferetur Scep-
trum, donec veniat Silo, i. e. Saul vel Jerobeam in Silo inungen-
dus, vel ut aliis placet, non auferetur Sceptrum, donec intereat
Silo, tum enim Regnum consequetur David, & desperatae suæ
causæ præsidium querunt, in voce נָבָק quam Ps. 78. 60. interire
vertunt, cum tamen solis saltem occasuni notet, sed næ hæc glos-
sud.

sa sua se etiam absurditate conficit, 1. enim expressis S. Scriptura
verbis contradicit, Saulem & Jerobeam in Silo unctos in Reges al-
ferens, cum Saul in Mizpa, i Sam. 10.16. Jerobeam v. in Sicheim, 1. Reg. 12. uncti sint, 2. verba textus penitus evertit, i. venire eis con-
tra consuetum Sacri codicis usum, est interire. 2. **שׁוֹלֵה** venturus, est
locus in quem venturus erat Messias, si iha گ-peθlačiv liceat, quid non
figeretur? 3. refragatur veritatis historica, supponunt, tribum Ju-
dam, ante inunctum Saulem Sceptrum habuisse, quod splendide
reclamante tota Scriptura singunt, in Davide enim, Tribus
Juda, si de regia dignitate accipiatur, Sceptrum primitus acquisi-
vit, nec enim primis temporibus, ad certam tribum erat alliga-
tum, ut ex historia judicum videre est, quomodo E. potuit Sce-
ptrum auferri, quod tribus hæc, ante Davidem non habuit, De
Jerobeamo res itidem facilis, eo enim adventante & uncto, non
in Silo, sed in Sicheim, ut vidimus ex i. Reg. 12. Sceptrum tri-
bui Judæ non fuit abrogatum, sed manet, etiam delecto regno Is-
raelis, Nec melius rem expediunt, qui Davidem hic substituunt,
pleræq; enim rationes, contrarium svadentes de Saule & Jero-
beam, & hic militant, destituitur præterea hæc opinio,
omnium Antiquorum in hunc locum suffragio. Berreschit
Rabba. f. 110. Usque dum veniat Silo. Hic est Rex Mseias;
quia futurum est, ut gentes seculi deferant munera Messiae
filio David, sicut scriptum est, Es. 18.7. In primis vero R. Bachai, ci-
tatur de hoc argumento à Galatino, cuius verba cum sint empha-
tica, & annotatione digna, non pigebit hic adscribere, sic autem
ille, fol. 37. c. 49. Genes. vers 18. intelligatur de Messia, oltavus de Ju-
da, Et hoc est quod dicitur; dum veniat **שׁוֹלֵה** filius prodiens ex semi-
ne ejus, Et ratio, quod cum non tantum vocet Silob, sed **בָּנוֹת** inuenis-
sum nasciturum **מִשְׁׁוֹלֵה** secundina mulieris juxta illud Deut. 28.
27. littera **ה** in voce **שׁוֹלֵה** misterium continet, correspondetq; **ה**
finali in voce **יְהוָה**, & hæc est filia Abrahami, eademq; est pro-
prietas Messiae, Dn. Ritangelij in Semitis Abrahami, p. 132. filia est
super turri volitans, clamansq; si quis interficerit serpentem, dabitur ipsi
filia Regis in uxorem, allegaturq; licet impertinenter dictum, Exod. 2.12,
Non est Vir sc. **שׁוֹלֵה** quoq; veniet, ipsius erit, interficere hunc ser-
pentem. Sed videamus, num firmius id sit, quod quidam de
Nebu-

Nebucadnezare singunt, & qui ita interpretantur hæc verba;
Tribus Juda non amitter Sceptrum, donec Zedekias à Rege
Nebucadnezare effossis oculis in captivitatem abducatur, cuius
sententia etiam fuisse Julianum Apostatam ex iib. 8. Cyrilli
quem contra Julianum serpsit, comemorat Pererius h. in l. Sed
1. hæc interpretatio est paucorum & privata, Et nequaquam præfe-
renda Talmudicæ, 2. Impingit in Elementa Grammatica שיר־
pro נְלֵשׁ legens, quem errorem profligavimus superius, 3. repu-
gnat textui, qui ea habet, quæ nullo modo Nebucadexari tribui
possunt, verbi gratia, esse exspectationem gentium, progredi
נָגַן מִנְיָן Judæ, esse levamen Judæorum, qui Dan. 3. in
Apocryphico injustissimum & pessimum, ultra omnem
terram vocat, 4. Nec quicquam nostra Catholica textus hujus explica-
tioni officit, quia neminem tam sollicitè & anxie quam Messiam
mittendum exspectarunt. Ps. 40. Ps. 14. Es. 45. Has in angustias fa-
niores Rabinorum, cum viderent se redigi, malunt ea qui-
dem de Messia intellecta, sed malæ suæ causæ, aliud querunt,
emplastrum, verba sc. ערכֵי putantes Accentum Jetiph, has voces
distingvere, & hunc esse sensum, non veniet, vel non afferetur
Sceptrum in æternum, quando veniet Messias. At uti nemo
facile negabit, י ו quandoque perpetuitatem notare, sic vicissim,
ubicunq; ei י adjiciatur, usq; dum notare itidem, haud grava-
tim concedet, vid. Gen. 26. 13. &c. Accentum Jetiph quod attinet,
næ propria vineta cedunt, Nam textum inspicienti ocurrat Ath-
nach, qui uti Imperialis, & nullum præter Sylluk in periodo ag-
noscit superiorem, sic etiam pausam facit, & medium versiculi
constituit, præcedentia à sequentibus dividens, hoc modo, Non
recedet Sceptrum, apponitur Athnach, Ergo nequit ע referri
ad præcedentia; Ex rudimentis verò Lingvæ Sanctæ notum, Ac-
centum Jetiph, non esse pausantem, sed qui primæ vocis litteræ
adhæret, hinc vocatur præpositivus, nec unquā solus distingvit,
Ut de Jetiph Athnach præcedentes res manifesta, imò & de ac-
centibus minoribus distinctivis vid. Exod. 23. v. penult. Jud. 4. ult.
1. Sam. 23. 3. Ruth. 13. Exod. 23. 9. Et in primis Exod. 23. 9. 33. His suis ar-
gutis, cum parum fidant, concedunt perpetuitatem principa-
tus

esus in tribu Juda, ad adventum Messiae duraturi. Sed excipiunt contra totum textum, 1. Promissionem hanc, ut multas alias esse conditionales, nec minus, ut terrae Sanctae promissionem, ad obedientiam restrictas, & pietate limitatas. Sed praeterquam, quod hominis incredulitas, Dei veritatem, in servandis promissis, non evacuet, Rom. 4. Unde & ipsi orantur: אלהנו מלכנו גוארנו: אל נאמן האמר והעתה המרבה ורתקיבת ודברי Attamen, his ut eis molesti non simus, 1. Ex professo negat S. David Ps. 89. 34. 35. 36. peccata, Messiae adventum remorari, 2. profemunt vel unicum quoddam dictum, quo Deus propter peccata, Messiae adventum differre aut accelerare promittat, cum de temporalibus infinita afferri possint, quinimò 3. pīj quia peccata augmentarē & crescunt, certio Messiam venturum argumentum nectunt, Dan. 9. 24. Ez. 53. n. 4. contradicit Talmud lib. Sanhedrin c. ii. per probitatem inquit adventus Messiae accelerari quidem potest, non vero retardari & Rabbi Joshua filius Levi dixit, Si probi fuerint, accelebrabo istud, 5. Cum in die Kipurium, à Rabinis expientur, qui sit quod tūm Messias non veniat, aut unde ipsis inotuit, se tandem in totum Sanctos fore? At dicent se parentum luere pœnam, sed justus est Deus, qui justum non facit portare peccata injusti, Ez. 18. 20. Nempe teste Philoso pho, uno dato absurdo, infinita sequuntur, & uti si, qui deviam vergit, non potest non, quo à vera, longius abest via, periculosis errare. Sic malevolum illud & perfidum hominum genus, cum à veritatis tramite, qui semper sibi simillimus, semel deflexerit, facile in præcipitandis blasphemis suis objectionibus gradum sistere nequit, sed error errorem trudit, contra communem hominum sensum, & omnium consensum, malunt quid fingere, quam porrecta herba veritati cedere, concedunt per Sceptrum regium tribui Iudei promissum diadema intelligi, sed negant illud ablatum esse, Verum, etiam num in hunc usque diem penes, decem tribus in Scythia residuas, ultra Caspium, mare habitantes superesse: Vid. Ramban. Num. ii. Benjamin Tudelen sis & Abraham Racuth in Juchasin ad flumen Gozan in montibus Nisboris eos ponit, ubi nomini sub vita, & alij formidabiles habi-

habitent. Sed 1. unde hoc hodiernis Iudeis inotuit? quis hos Iudeos
vidit? mirum apud veteres Historicos, ne vestigium inveniri, mi-
rum, cum nostro tempore, totus terrarū orbis navigabilis factus
sit, nullibi tale hominum genus conspici, satis hoc indicij; regio-
nem hanc, non nisi in hominum horum cerebello sitam, ibique
quærendam, fluvium Sabathicum sanè, in Syria esse refert Jo-
sephus & Plinius Joseph. lib. 7. Judaic. antiquit. c. 24. inquit, Est
fluvius Phæniciæ, qui duin reliquis diebus letatè fluit, Sabatho
celerrimè & maximo cum imperu defluit & decurrit, At quod
reliquis diebus non sit navigabilis, quod in Schytia sit, altum ibi
silentium, 2. si solo Sabatho potest navigari, qui quæso edacentur in
terram sanctam? cum Sabbathum tantæ sit inviolabilis sanctitatis,
ut & Messia non liceat iter facere, Talmud in Erub. f. 43. Sed quia
in singendo nimis felices sunt, dicere eos fortè coget extrema
necessitas, alio quodam die, per miraculum fore navigabilem
fluvium, quod tamen huc usq; nondum dixerunt, si dixerint,
suum in mentiendo & singendis miraculis prodent acumen, vero
baq; citius sibi, quam in mentendi materiam defore & deesse, sed
quocuaq; modo navigabilem reddiderint fluvium, quid decem
tribubus, cum Sceptro Iude? Non auferetur Sceptrum à Ju-
da inquit Jacobus. Quid Messia, cum decem tribubus? quas
damandas esse in futuro seculo credunt, lib. 4. Talmud,
Inhumani sint oportes fratres, qui cum ex Iudeorum senten-
tia, Christiani mercatores merces avehant & revehant, lit-
teras tamen non dent ad Iudeos Europæos, de Messia; quid re-
rum agat, Ecquæ cum Sanhedrin, quod tamen tantum ad terram
sanctam alligat Talmud, de solvenda Iudeorum captivitate, con-
silia capiat? 3. Si hec norunt, quid malum conqueruntur? Ex
Oss. 3:4. Erunt dies multi, & sedebunt Iudei absque principe &
rege? Cur R. D. Kimchi, tam inçogitans, ut comunem causam
in suspicionem adducat, in Jer. 31. 15. ita comentatur, locus in quo
decem illæ tribus latent, & nos latet. Sed & hic cum causæ suæ
diffidant, latiorem fugiendi veritatem invenerunt viam, dum
adhuc locum, 3. Excipiunt. De jure quidem, nunquam Sceptrum
de Iudea fuisse auferendum, sed de facto sapissimè ablatum, uti
vero, qui per vim aliena occupat, de jure sibi non statim legiti-
mum occupatorum acquirit dominium, sed in arbitrariam

E

judi-

judicis incurrit pœnam , sic Deum, id in Imperio Romano, quod
Edomiticum vocant, & multis diris devovent, suo tempore tam-
dem severissimè vindicaturum. Sed næ egregiè hac exceptione,
probant, 1. se genuinos Pharisæorum , cum quibus Salvatori nostro,
res erat, esse pullos , qui cruentas suas & Prophetarum sanguine
stillantes manus , cum Pilato abluerunt , 2. de jure etiam ablatum Sce-
ptrum bistoria restatur , conf. Jer. 18. Prov. 28. 2. Et si tām profligata
contra Magistratum , cui fidem jurarant seditio , execranda illa,
Pontificum & Sacerdotum simonia , omniaque scelera , quibus se
manciparant , non de jure Sceptri ablationem meruerunt , nihil
restat , ut Deum ipsum injustiæ postulent , seq; non jure , sed facto
puniri , profano ore dieant , sed 3. transigant cum semet ipsis , ne majo-
rum delicta , in posterum à Rabinis ita exagerentur , ne Messiae ad-
ventum , conditionatum faciant , ne pœna de ijs sumpta , jus oblatij
& sub pietatis conditione concessi Sceptri , arguat . Egregiè v. se-
se suo probandi munere defunctos putant , si ipsis Jacobi verbis du-
bium moverint , Sceptri ablationem , non posse esse infallibile , ad-
ventus Messiae signum & certior , quia in V. T. frequenter fuerit ,
& aliquoties etiam ante Christi nativitatem acciderit , patere id ex
captivitate Babylonica , & hoc eò vehementius exagerant , quò
magis animadvertisunt , rem difficultate non carere , & in modo ex-
plandi Christianos interpretes dissidere ; quam ò rectius facerent ,
si errorem suum , in quo hærent confiterentur , enim R. S. Sanuele
Marcocciano , quem citat , Dn. Calixtus p. 71. in l. l. ex Epistola ,
quam I. LX. ad amicum scripsit . Et ab Alphonso Dominicano , ex
Arabico ante 300. conversa , Sic autem ille : Desidero Domine mihi
certificari testimoniis legis , quare nos Judæi , generaliter percussi sa-
mus , semper loquimur de reductione , & ideo sumus , cæci ; & dece-
ptores simplicium , post dispersionem non aparuit Propheta , qui
nobis promitteret reductionem , vid. ibi .

Q. Ergo II: Quando Sceptrum illud fuerit à Iuda ablatum , &
quinam optimus , huic cavillo Judaico , circa quod Interpre-
tes discrepant , sit respondendi modus ?

Quanquam hac quæstione supersedere possemus , cum
cavillum sit contra clara S. Scripturæ verba directum , suffice-
retque nobis , sub adventum Christi , Sceptrum esse ablatum ,

līcesc:

scit modum, tūm conservati, tūm ablati Sceptri, non ita exacte possemus definire; interim, cum humana curiositas, sibi & hic aliquid indulget, cedendum ei erit aliquantum. Tria autem circa statutum controversiae determinationem, præmittenda necessariò videntur.

1. Nihil presidij, bac quæstione Judeorum pertinacie & perfidia accrescere. Cum aliud sit, rem negare, aliud verò circa modum discrepare & querere, nemo Christianorum interpretum negat, Sceptrum Judæ mansisse usque adventum Christi, nemo inquam afferit, per Babyloniam captivitatem illud amissum, sed saltum de conservationis modo disputant. Et sic facile, postremum hujus quæstionis membrum expeditur, jam ad Interpretum dissensum. Notandum hic erit, 1. Non queri hic; an Sceptrum hoc, à primo hujus Prophetiæ tempore, penes Judam fuerit, quod dubium sibi frusta videatur movere Pererius b. in l. rectè enim observat p. m. Dn. Chemnitius, quadruplici modo implerivaticinia, 1. quando illud fit, quod Scriptura in loco allegato, propriè & simpliciter fore predixit, hujus exemplum Mich. 5. 2. impletionem vid. Matth. 1. 23. 2. quando simile aliquid fit, aut quod coagulationem habet, ut Rahel dicitur deplorare filios suos, Matth. 2. 18. 3. quando Scriptura generatim doctrinam ad hunc vel illum applicat, Sic Matth. 15. 5. rectè de vobis dixit Propheta, vid. Ef. 29. 13. 4. Multæ Scripturæ sententiæ loquuntur de capite, & intelliguntur de membris. Sic Eph. 5. 23. Ecclesia dicitur sine macula, ob caput ejusdem Christum, & Matth. 25. 42. Huc referri etiam potest quando aliquid promittitur personæ, & impletur in posteritate, sic Judæ promittitur quidem Sceptrum, benè tamen Prophetia sibi constat, licet post 500. annos, in posteritate primùm impleatur, non erat ē ut videtur justa causa, quæ dubium hoc Pererio movendi, ansam ded. t. 3. Et hoc hic notandum, Non queri, num eundem nitorem, splendorem & magnificentiam hoc Sceptrum semper habuerit? nec enim ab ejusdem diminutione, obscuratione, ad totalem ablationem, argumentari licebit; nemo enim negabit, sæpe cum rebus Judajcis ad incitaf. è redactis, & Sceptrum eandem expertum esse sortem; quibus præmissis: ad datam & propositam quæstionem, facilitior erit responsio. Ubi illud quidam censem addendum, duplēm Judæ diversis temporibus fuisse potestatem, 1. Regiam, que voce טבניא textu Jacobeo insinuatur. 2. ducalem quo voce, פְּרִזְבָּה

inveniatur regiam dignitatem s. Sceptrum, in Zedekia ultimo Iudæorum Rege, dualem vero, cum duplex sit, prima; que fuit penes ducem, ut a Zorobabele, ad Asmoneos per 270. & ab Asmontis ad Christum per 168. annos & deinde quæ semper apud Synedrion permanxit, de quo supra, sic etiam diversis temporibus desisset. Si de Asmoneis difficultas oritur, quod saltem quoad maternam lineam e tribu Iudæ fuerint orti, militat alter, Sceptrum hoc conservandi modus, sc. in Synedrio, penes quos, semper *vouođetnъ* & suprema fuit potestas, usque ad Herodem, qui vix capitis periculum evasit, ob tyrannidem Iudæis intentatam, hic E. cum Hircano Sceptrum hoc funditus sustulit, vld. Joseph. lib. 12. Antiq. c. 18 Augustino vero Tornicello, sub Annum mundi 4018. num. 7. qui Herodem magnum, Iudæum facit, & Iudæis ignem suppeditat dubitandi, num per hunc Sceptrum ablatum sit nec ne: satis respondit Dn. D. Jacobus Martini lib. 3. de tribus Elobim c. 7. p. 40 seq. quanquam causam Iudæorum & hoc nihil juvat. Nam Iudæus ne fuerit Rex Herodes vel Aliigena, nihil refert, cum certum sit, eum potestate Augusti Romani Cæsar, Iudæis imperasse; quod ad Sceptri ablationem sufficit. Hinc facile patet, Sceptrum, per Captivitatem Babilonicam auferri non posuisse, quia capita synedrij, in captivitate Babylonica manerunt, Seniores enim, ex consensu regis, juxta patrias leges & consuetudinem, causas determinabant; quod v. Synedrion in captivitate superuerit, hoc Midras sic Hasserim seu expositio Cantici canticorum clare testatur, super dictum illud. Dilectus meo descendit in hortum meum, ad areolam aromatis. Et Targum: Sic dicit Dominus seculi, suscepit orationem eorum cum complacentia, descenditq; in Babyloniam, ad sapientes Sanhedrin, & dedit odorem populo suo. Idem testatur Talmud, vtd. Dn. D. Helvicum, Imo; quod recessisse Sceptrum tum a Juda? quod ad maiorem dignitatem, in Daniele & sociis fuit elevatum; Daniel toti imperio præfectus, Dan. 2. 48 c. 6. 2. 3. 4. Joach in captivus, reliquis Regibus prælatus fuit. Jer. 52. 32. Mansit insuper Sceptrum, in & post captivitatem in Synedrio, cui tribuitur thronus regius, Ps. 122. 5. cuius præses dicitur נָגֵן qui semper fuit e familia David, ut testantur ipsi Iudæi, & conspirat, Ps. 122. 4. Sublatum est hoc Synedrion, Anno mundi 3630. circiter Olympiadis.

Capl. Babyl.
Sceptru. suis
ablatu. qd. capl.
Synedrj in C.
manscrunt

Mansit Sceptru
in eis post Capti:

Sublatum est
Synedrion A.M. 3630

piadis 186. Anno 2. in 61. septimana Danielis, Anno quinto, Li-
cet enim Herodes, illud novis ascitis Judæis, restitueret, nunquam
tamen priorem Sceptri dignitatem recuperavit, 40. Ergo annis
frac ratione, Sceptri ablatio præcessit, πανολεθριαν, Reipublicæ
Judaicæ, & templi eversionem, Pererius h. in l. octo authorum
refert sententias, neutri tamen suum præbet calculum, sed pro-
priam, ut tutissimam sequendam esse statuit, ea vero, hæc est: per
tribum Judæ, omnes tribus intelligit, & arbitratur, hoc vatici-
nium, saltem secundum quandam appropriationem, tribuen-
dum esse Judæ, ut sensus sit, Sceptrum non recedet à Juda, si mo-
do rotohitate Judæ imperet Dux; Judæ v. Sceptrum hoc tribui,
quia Spiritus S. præviderit, Sceptram penes hanc tribum longissi-
mo fore tempore, de reliquo nihil interesse, quietusq; regnave-
rit, sive fuerit è tribu Judæ, sive ex alia quacunque tribu, Sce-
ptrum enim respicere totum regimen Israelitarum, conatur suæ
sententia probabilitatem conciliare, i. è dubiorum solvendorum
per banc expositionem facilitatè, sed ut taceam, quod non semper
sit verissimum, quod cognitione facillimum, nil minus tamen,
quam difficultatem tollit. Hanc enim quod concernit, tribui
Judæ Sceptrum, ob Durationem regiminis, & ob florentissimum
statum, non videtur simpliciter veritati consentaneum, sive e-
nīm omnes tribus reliquas conjunctim sumit, sic concedit ipse
d.l. principatum Judæorum, ad Herodem, à primo egressu ex Æ-
gypto 1500. annos stetisse, ex quo numero, tribus Judæ 500. sibi
tantum vendicat; sive intellectum hoc vult assertum suum, de
quavis tribu in specie, At & sic Levi tribus, quæ duravit ex com-
muni calculo, plus quam 500. annos, tribui Judæ, si non antefer-
tur, certe æquiperatur; Nec magnificentia poterit facere, ut per
tribus Judæ Sceptrum, omnes tribus intelligentur, cum cuique
tribui, Patriarcha hic assignet, quid peculiare, alias; si Sceptrum
non sibi soli habuisset Juda, nihil exempli habuisset, propter quod
tantam preferetur in h. vaticinito laudem, 2. Secundam rationem
sumit à simili, & hanc vocat probabilissimam. Posse sc. tribui
Judæ, mansisse Sceptrum, licet is, qui præerat, fuerit ex tribu
Levi, ut Regnum Hispaniæ, manet Hispanicum, licet per connu-

ibium, Joannæ Ferdin. Regis Catholici filiæ. Et Phil. Maximil. imperat. in regiam stirpem insiti, corona ejus regni, ad familiam Austriae translata sit. Manere Regnum Poloniæ, licet exterus etiam princeps Galliæ, Henricus Valesius id consequatur, sed R. i. alium esse regiminis Judaici, aliam Hispanici rationem, Iudei, cum foeminis, non privatum agrum, nisi deficiente stirpe mascula, ne dum regnum, in aliam personam transferebant, & eo potissimum tempore, cum 10. tribus se à Iuda separassent, 2. Repugnat hæc explicatio promissioni, 2. Sam. 7. Davidi factæ, cui è semine proprio, sedis heredes futuros spondet Deus, hinc notanter addit textus noster מבחן רגלוין Pererio accedit ferè Dn. Rivetus h. in locum, licet paulo aliter rem explicet. Quod si verò quis regnum hoc, ad peculiare axioma, semini Abrahæ datum, de regni alligati, ad Ecclesiæ V. T. sedem, gubernatione, ejusque prærogativa in tribu Iuda futura retulerit sublatio ejusdem ipso Christi ad ventu & N. T. inchoatione facta, evidenter erit.

III. Q. Num reliqua verba, & ligans erit &c. de Christo secundum litteram sint intelligenda? A,

Reformati Zwingli vestigia in Farragin: Gen. c. 49. p. 84. pressè sequentes, explicant verba, de temporali Iudeæ fertilitate, ut videre est apud Pareum in Coment. h. in l. & Rivetus ibid. Zwinglius d. l. ita οὐδεὶς φέρεται, fili mi lehuda habitabis in regione ubere & fertilissima, tanta tibi erit vini copia, ut vel vestem lavare possis sanguine i.e. rubore uvarum, His adstipulantur ij, qui de Christo quidem intelligunt, sed tantum secundum allegoriam, non litteram. Sed rectius Orthodoxi, cum Justino Martyre Apol. 2. pag. 57. cum Hieronymo h. in l. Augustino lib. 16. de civitate c. 41. litteraliter de Christo agi statuunt, vid Dn. D. Gerb. in Disp. super c. 49. Genes. citantem, Hos patres secutus est, p. m. Dn. D. Luth. qui de ubertate gratiæ Ps. 36. 9. verba explicat, cum Orthodoxi omnes, sufficientibus inducti rationibus porrò sequuntur. i. depromūt è textus cohaesione, in prioribus alloquitur Iudam, in secunda persona, Tu Jehuda te laudabunt fratres tui &c. Sed cum de regno Christi agit, loquitur in tertia persona; Non auferetur Sceptrum, hæc spiritualia continuaturus, imediatè præcedentibus connectit, Et ligans erit ad vitam. Cum ergo in eadem persona, hæc imediate per vocu-

voculam copulativam connectat, consequens est, & hæc verba de Christo intelligenda esse. Duo vero, huic rationi videntur posse objici; 1. quod notant Philologi, morem hanc S. Scripturæ esse usitatum, ut in unico contextu, aliquoties persona mutentur, v.g. Ps. 21. 1. conf. Act. 4. 24. loquitur ibi Spiritus S. (a) de Ecclesia v. 3 (b) de ejusdem hostibus v. 6. &c. vid. Ef. 3. 1. c. 34. 16. Et perpetuus fere Scripturæ mos est, sermonem incidere, & ad priorem redire, paucis intersertis, à typo ad Antitypum, & contra. Sed ut ut, hunc receptum Scripturæ loquendi modum, nemo facile negaturus sit, tamen ubicunq; sit digressio talis, à temporalibus ad spiritualia, & viceversa, ad minimum unicum ejus vestigium, in textu reperitur; vel enim Prophetæ id circumstantiis ipsi inveniunt, vel prædicata, limitant sua subjecta. At neutrum hic fit, non prius, non mutatur loquens persona, sed à persona ad officium Christi pertinendum pergit, non posterius, quia hæc verba, Christo non repugnant, & ab Adversariis ipsi Christo applicantur. 2. Alterum quod dubium movere possit, suppeditat Pererius, qui cum contra Tost. tum Burgensem, & Carthusianum nobiscum facientes pugnat, objicit, & de Iuda Jacobum in tercia persona loqui, מִי יָקַם quis suscitabit ipsum, & hoc, infirmam putat rationem superius datam. R. diversam, horum verborum, quam illorum, de quibus disceptatur, esse rationem, textus ipse docet Nam. 1. Expressè Jacobus Judam vocat Leonem cubantem, de quo, cum Metaphoram continuet & addat, quis eum Leonem suscipiat, nemo non videt, verba de Iuda esse intelligenda, quem enim dixerat Leonem cubantem, eum excitari non posse afferit. At dum Messiam, ligaturum dicit asinam ad vitam, nihil quicquam de Iuda equitante præmisserat, ex quo intelligi posset antecedens, 2. Ut ex verbis immediate consequentibus, quis suscitabit: arguunt, ea cohærente cum ijs, quæ de Messia tractant, pariter & hæc de Messia accipienda esse concludi potest: 2. Probatur ex tribus hujus prærogativa, quæ exprimaret, si de fertilitate agri saltem forent intelligenda, nullum n. dubium, & alias tribus, non minus robustas & fertiles habuisse vites, quid ad hoc Rivetus regerat, in Coment. suo in Gen. Exerc. 180. f. 883. videbimus in ipso confliktu. 3. ex verborum horum, si de temporalibus explicarentur absurditate & inconvenientia. Quis enim vino vestes abluit, nec verisimile Sp. Sanctum in paucis hilce verbis; cum

de

de Messia egisset, & ipsi jam regni Messiae statum describere animo
esset, unam rem tot exagerasse verbis; 4. Ex Novi Testam.
harmonia, quae hoc in Christum congruere, monstrat, de quo
postea. 5. ex Rabinorum, quos autores passim citant, suffragio,
quod ex ipsae adversae partis, tacito consensu. Petrus littera-
liter quidem, de Iudeæ fertilitate agi docet, (quam alij à plaga oriens.
tali, infœcundam & asperam horridam describunt) interim vix nisi
mysticè explicata posse intelligi. Pareus, cum difficultatem videat,
quomodo vino vestes possint elui, quo sordidentur, melius hoc in-
quit, explicabitur per dictum Es. 63. hæc enim ejus sunt verba. Si
ait, prior Metaphoræ explicatio (explicarat autem de terra fertilitate)
minus placet, quod vino vestes magis maculentur, quam eluantur, forte
melius explicabit per dictum, Es. 63.

Q. IV. An hoc allegorica, testamenti Jacobizerba, paucocinentur.
Reformatis, ita dictis, in causa cœnæ Dominicæ, quod non ne-
cessario prout sit retinendum? N.

Constans & unanimis veræ Ecclesiæ sententia est, à
proprietate verborum, in Institutione cœnæ Dominicæ re-
cedendum non esse, quod inter alia probant, argumenta, è
naturâ testamenti desumpta, quod solet verbis propriis, & ab eo-
mni ambiguitate liberis, conscribi; requirentibus id; Imperatorum
statutis & legibus, Juris consultorum pronunciatis, & rationum do-
cumentis. Quod non solum nostrum, sed & Divi Augustini fuit
argumentum, sic enim ille, in Ps. 21. Fratres sumus, cur litigamus?
non intestatus mortuus est pater, fecit testamentum & sic mortuus est, &
resurrexit, Tamdiu contenditur de hereditate mortuorum, donec testa-
mentum proferatur in publicum, quo facto tacent omnes, ut tabule ape-
riantur & recitentur, Judex attentus audit, advocati silentium faciunt,
universus populus suspensus est, ut legantur verba testatoris, non sentien-
tis in monumento, ille sine sensu jacet in monumento, & verba ejus va-
lent, sedet Christus in cœlo, & contradicitur testamento ejus, Aperiamus
legamus, fratres sumus, cur contendimus? non sine testamento nos dimi-
sus pater, legamus quid litigamus, si inventa fuerit hereditas, teneamus.
Ad hoc nostratum Argumentum, ut excipiant, subinde preten-
dunt. Se quidem à verborum proprietate non recedere, cum in-
finem, consarcinant suos libellos, & eos speciosis exornant titulis,
dab die Wort Christi / im Heiligen Nachtmahl noch fest stehen / &
qui

Et quā alij sunt, splendidi, mutuarij, & ementiti libellorum, de hac ma-
teria tituli. Nec tamen, & Majorem propositionem, nostratum esse
absolutē veram, testamentum verbis propriis constare debere, conce-
dere volunt. Instantiam omnium nomine, suppeditat Piscator h. in l.
qui dicunt, inquit, in testamento non esse impropriè loquendum, illi
Spir. Dei in ordinem redigere volunt. Rg. 1. Non attendit Piscator, aliam
esse rationem verborum Iacobi, quæ simul sunt vaticinium de rebus futuris,
quæ promote, verbis metaphoricis & allegoricis solent proponi, Et
aliam rationem verborum Christi, quæ nudè rem præsentem, quæ nobis
legatur exhibent, 2. Non distinguit verba benedictionem continentia, à ver-
bis testamenti, Res quæ legatur, quando præsens est, propriis verbis ex-
primitur, At quæ vovebat Patriarcha, satis longum, donec impleren-
tur, requirebant tempus. Aliud E. est Patriarchaliis benedictio, quæ
continetur v. 8 ad 12. Aliud a testamento, quod demum v. 18. ha-
betur, Herrich warte auff dein Heil / & v. 29. 30. 31 ubi præscribit liberis
corporis sui sepulturam, & locum determinat, quæ omnia verbis, cla-
ris & perspicuis proponuntur, 3. Et si vel maximè etiam, vaticinium hoc,
verbis testamenti innumeremus, non tanta tamen, verborum horum, quæ
tamen Prophetam continent, esset improprietas, quantæ sunt ex te-
nebræ, quas verbis Salvatoris clarissimis offuderunt malè reformati;
Nam, & verbis metaphoricis, præsertim, si non sint metaphoræ insol-
lentes, sed à reb⁹ vulgaribus desumptæ, res clare poterit proponi; quid
verò hoc, ad nostram controversiam, in qua nec de tropis, nec de parti-
culis, nec de metaphoris, adversarii ipsi consentiunt?

Q. V. An ex hac Metaphora à stola & veste desumpta, in verbis כבש
בין לבשו וברם ענבים סותה
suum, & insanguine uvarum operimentum, comunicatio Idioma-
tum realis & vera possit everti?

Negatur Bellarm. lib. 3.c. 15. Apposita inquit est similitudo, de pur-
pura Regis desumpta, cum enim Rex induit purpuram, & sedet in solio, eve-
bit purpuram ad solium, non tamen dicitur purpura sedere & regnare, sed pur-
pura & stola regnantis & sedentis in solio. Rg. quamvis piæ Antiquitati,
hæc similitudo à purpura desumpta, & applicata ad humanitatem
Christi, sit frequentissima, Cypr. saepe carnem Christi, vocat περιβο-
λὴν Deitatis, August. Epist. 56. Column. 162. Christum vocat verbum Dei
homine induit, Et hinc Ecclesia canit, Beatus author seculi, servile
corpus induit, imo quanquam & ipsa Scriptura, ut in multis aliis, sic

F

& in

& in hoc c. 49. Genes. insinuet hanc similitudinem, quam Chytræus hunc in locum scribens, egregie explicat, lavabit vino stolam suam, hoc est carnem suam, quam Deitas induit sicut vestimentum, perfuditque pretioso sanguine, qui est vinum Christianorum, cor reficiens & recreans. Attamen non latius extendenda, quam similitudinis scopus & fidei analogia admittit, humanæ naturæ veritatem, ejusque ab essentia divina distinctionem, non autem unionis modum, inde demonstrare debebat Cardinalis ille. Inter vestem & regem est saltus unio merè accidentalis, nec enim vestis, quicquam facit ad esse suppositi ipsius Regis. Est E. fallacia Causæ ad non causam, dum Bellarm. ideo humanam Christi naturam vesti comparari putat, quod uti vestis Regi, Sic caro λόγος unita sit, quod falsum, & judice Divo Luthero, planè hæreticum Tom. i. Witteb. f. 415. Dantur enim hujus similitudinis, à Theologis orthodoxis aliæ rationes, cur hoc fiat, sc. fieri hoc i. Addenotandam propriam λόγος personalitatem, ante carnem existentem, uti vestes nihil conferunt ad ipsum esse personæ, sic Christus etiam ante carnis assumptionem, vera fuit persona, quæ carnem in suam personalitatem assumptæ, 2. λόγος, invisibilitatem, 3. λόγος immutabilitatem, uti id à Theologis alibi latius deducitur. rectius v. idem lib. cit. c. 7. sui imemor, Humanitas vocatur indumentum verbi, non quia verbum non sit substantialiter homo, sed propter similitudinem, quæ est inter vestes & humanitatem, uti per vestes homines cognoscuntur, sic per humanitatem Christus cognitus est, quemadmodum dum vestes induimus, aptantur ad figuram corporis vestes, non ipse homo mutatur, sic humanitas mutata, non vero ipse λόγος.

VI. Q. An propter quædam Sacrae Scripturæ verba, cohabitationem conjugalem, vel simile quidquam exprimentia, Laici à lectione codicis sint arcendi?

(Movetur vero quæstio, ob considerationem Phraseos, quam vox רגלוֹן parit) N. Contrarium urget Bellarm: lib. 2. de verbo Dei c. 15. p. 156. Audivi inquit ab homine fide digno, cum in Anglia, à ministro Calvinista, in templo, legeretur lingvâ vulgari cap. 25. v. 27. Ecclesiastici, ubi multa dicuntur de malitia mulierum, surrexisse fœminam quandam, atq; dixisse: Istud ne est verbum Dei? imo potius verbum Diaboli. At nihil est quod veretur Bellarminus, utinam Pontificiorum corda & aures modò ita castæ essent, ut est os Sp. Sancti, supersedere potuisset hac objectione, testatur id textus noster, verbis בֵין רגלוֹן inter pedes, qua honesta periphrasi, quæ castæ aures offendere-

derentur? Mulierem Anglicam quod attinet, non justam habuit blasphemandi causam, ideoque mulierculæ deliræ testimonium, Cardinali remittimus. Adeone res ad mulierculam rediit cardinali? Aliter de stylo Spiritus Sancti pudico & verecundo judicat Sixtus Senensis lib. 8. Bibliothecæ. p. 611. Vitiorum illorum, quæ in Scripturis annotantur consideratio, fidem, timorem, spem, in nobis auget, & ipse Bellarm: sibi respondit, cum Canticum Cantorum contra hæreticos defendit, lib. 1. de V.D.c.5.

VII. Q. An ex varia vocis שִׁילָה lectione, textus originalis corruptio possit concludi, & Autentia fontis Ebrei, quid derogari, adju-

dicariq; versioni vulgata? N.

Hunlæus Jesuita Scotus Controversi: i. c. 10. multis exemplis, quibus puritatem fontis impugnat, & hoc adjicit, vocem שִׁילָה, quondam lectam & etiamnum legendam Sed i. R. buic Gordiane lectioni refragari analogiam grammaticam, quæ שְׁלֵחַ format, nulla est radix v. à qua derivaretur שִׁילָה quod agnoscit Galati: & idcirco Vulgatam excusat, quod sensum potius, quam vocis Etymon spectarit, Nec obstat quod Es. 8. 6. Missus dicatur: quæ ratio, ut exterminata voce Siloh, substituamus Missum? non sunt loca parallela, felicior est in accusanda Judæorum corruptione, quam probanda, probandum ipsi incutabet, quo tempore illa corruptio facta, 2. si vel maximè facta, & ex aliis codicibus id demonstrari posset, ex vocis unius varia lectione, totius Scripturæ corruptio, infirmè concluditur.

VIII. Q. Num hoc vaticinio, totalis Sceptri etam inter Christianos abrogatio, innuatur; Et num sensus sit, post Messiæ adventum, Sceptrum exterritum h.e. regimen politicum & usum

gladij debere cessare?

N. Anabaptistæ, id ex his verbis elicere satagunt, sed proorsus infelicitter, ludunt enim crasso elencho, à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, Patriarcha Jacobus, Judæ Sceptri ablationem prædicit, illi verò perversè ad omnis Magistratus abrogationem trahunt, & injurijsunt, vel ex propria sententia, in verba Dei nostri, quæ ea ratione mendacij arguerent, quod nondum vaticinium sit impletum, cum per Dei gratiam, ubiq; Magistratus sit, & à Deo conservetur, Jacobus tempus determinat afferendi Sceptri, illi hoc ad emne tempus illimitatè tale rapiunt, submittunt pij Imperatores & principes Christo sua sceptra, non verò abjiciunt.

IX. Q. Num Cornelius à Lapide, in suo Coment.b.inl. p.331. rectè verba hæc,

Non recedet Sceptrum à tribu Iuda: anagogicè ad Papam Romanum

appli-

applicet, cuius Scepterum non sit defecturum, donec veniat Christus adveniens
suo? Et num Cardinales, quod subinde crepant Esavita, Synedrion
Et seniores representent?

N. Ad prius dicimus fieri hoc i. impertinenter, cum verba de adventu Christi in
carnem loquantur, torqueantur v. ad probandum, adventum judicij. 2. impie, cum sibi
Scepterum arroget, quod ei a Christo nunquam concessum, Et 3. falso. Antichristiani
Sceptri, licet non totalem ablationem ab omnibus, tamen a piorum collis, illud ablatum
iri, Scriptura passim inuit, Et quid si duraret Scepterum hoc Tyrannicum, & virga Mi-
dian, quid inde? Et impiorum Scepterum diem judicij exspectabit. Ad posterius vero,
num Cardinales, Synedrion representent in eo? quod quemadmodum, tota Respub. il-
lorum consilio nitebatur, sic & hos esse cardines Ecclesiæ Romanæ, Respondemus cum
Venetis, in Responsione ad Baronii Parænesin, Cardinales, dum & superluminari bus
cardinum derivas, dicas impletum esse dictum, Es. 6. 4. At Si impletum nobis concede,
Amos. 9. 1. Percute cardinem, & comedantur superluminaria, avaricia in capite eorum,
& p. 4f. Cautius fecisses, si Cardinales eos, a Scaphis Cardinalibus Vitrubij, vel a Ve-
teri Romanorum Dea Carden deribasses.

Restat E. Tertium disquisitionis nostræ membrum, quod est textus hujus per cer-
tos Aphorimos applicatio, qui vel Theoretici vel Prædicti dari possent, verum cum tra-
statio ultra opinionē exereverit, Prædictos eosq; paucissimos, lineis ut ajunt primis, sal-
tem indicabimus.

1. Promissiones Dei sunt gratuita; quod suo exemplo comprobat Judas,
is enim hanc prærogativam, Regni cum Spiritualis, quod ebrietatis, lotionibus, o-
culorum rubentium similitudinibus describitur, tum politici quo dñigra leonis adum-
bratur, nunquam meruerat suo cum incestu. vid. Pelarg. c. 49. Gen. p. 981.

2. Christus Salvator is est, quem laudabunt fratres, quod in typi oproavi hic depictum,
beatus venter qui portavit te, Luc. 11. ejus manus vere in cervice inimicorum suorum,
Ebr. 2. 14. Eph. 4. Col. 2. 15. ipsi se iuervaverunt gentes, Phil. 2. 10. Leo de tribu Iudea,
quod constat i. ex ejus Genealogia, Ex patribus secundum carnem, Rom. 9. Mat. h. 1.
Luc. 3. 1. ob ipsius personam, laudatur in Leone raboris excellentia, Christus tales se
demonstrat, Luc. 11. Mich. 2. laudatur vocis efficacia, dicitur Leonem catulos suos in vi-
tam revocare rugitu, quos, ref. Evcher, edit mortuos: sic Christus non tantum in pecca-
tis mortuos, verbo suo, quod verbum vita est suscitat, sed voce magna illa, Joh. 5. mor-
tuos è monumentis suscitabit, notus præterea animus generosus, & vere Leoninus Christi
parcit in firme, resistit tumido,

3. Christus est, quem Patriarcha fidet stolam suam labantem in sanguine
ubarum, quem D. Job, Apoc. 16. vocat habentem ήματιον βεβαιουσον αυτη vestes
aspersas sanguine, quem Esaias vidit, in uvis terendis laborantem, Es. 63. Egregie de hoc
Chrysost. in benedictione Patriarch. c. 4. & in c. Es. 64. Bonas stolas inquit est caro Chri-
sti, que omnium peccata opperuit, omnium delicta suscepit, omnium errores rectit, bona
stola, que omnes induit hoste iucunditatis, habuit hanc stolam in bino, quando baptiza-
tus in Iordanu, non ut suam mundaret stolam, que imunda non erat, sed ut ne-
stram ablueret, Et bene dixit ubam, quia sicut uba dependit in ligno, sic ipse uba
spse ligno adherens, uva quæ lancea aperta, agna & sanguine fluxit, aqua ad
bebærum, sanguis ad pretium aquas abluit, sanguis nos redemit. Reliqua cuiusvis
pietas suggesteret, Et ea, quæ hic dici poterant supplebit, Vid. de ijs Albinus in quest. in
Genesim, quæ habentur in Orthograph. patr. p. 1083. p. 1424. Et Ruffini Aquileg.

Explan. quæ curtim omnia complectitur,

DEO sit LAUS HONOR & GLORIA!

Coll. dies. A. 72, misc. 27